

บทคัดย่อ

การศึกษาพัฒนาการศิลปะพื้นเมืองเพชรบุรี

: กรณีศึกษาประวัติและผลงานของ นายพิน อินฟ้าแสง

ดำรงคัมภ์ อินฟ้าแสง

ศิลปะพื้นเมืองเพชรบุรีมีความวิจิตรบรรจงของศิลปะชั้นสูง และมีเอกลักษณ์ที่โดดเด่นเฉพาะของท้องถิ่น โดยมีพัฒนาการมาตั้งแต่สมัยทวารวดี ยุชยา และรัตนโกสินทร์ เมื่อประมาณ พ.ศ. 2400-2500 ได้ปรากฏช่างศิลปะหลายคนที่มีการสร้างผลงานอย่างกว้างขวาง โดยเฉพาะนายพิน อินฟ้าแสง (พ.ศ. 2438-2515) ได้สร้างผลงานศิลปะอย่างต่อเนื่องนานกว่า 50 ปี การศึกษาพัฒนาการศิลปะพื้นเมืองเพชรบุรี : กรณีศึกษาประวัติและผลงานของนายพิน อินฟ้าแสง เป็นการรวบรวมประวัติและผลงาน และศึกษาถึงแนวคิดในการสร้างผลงานศิลปะของท่าน ตลอดจนปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการสร้างและสืบทอดผลงานศิลปะ อันจะทำให้เห็นภาพของพัฒนาการศิลปะพื้นเมืองได้อย่างชัดเจนขึ้น ในการศึกษาได้ใช้วิธีการเก็บข้อมูลจากเอกสาร และวิธีประวัติศาสตร์บอกเล่า และนำแนวคิดทางมานุษยวิทยาวิเคราะห์อธิบายพัฒนาการทางศิลปะที่มีความสัมพันธ์กับสภาพสังคมและวัฒนธรรม

ผลการศึกษา มีประเด็นสำคัญ 2 ประการ ประการแรก การเกิดขึ้นของช่างศิลปะพบว่า มีเหตุปัจจัยมาจากลักษณะทางสังคมวัฒนธรรมของท้องถิ่นเพชรบุรี ซึ่งสร้างสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมพร้อมที่จะเป็นพลังในการสร้างสรรค์งานศิลปะ ประกอบด้วยความสนใจที่ถูกปลูกฝังแต่เยาว์วัย พรสวรรค์ โอกาสในการศึกษา และโอกาสที่ได้สร้างงานศิลปะ ส่งผลให้ช่างศิลปะมีความโดดเด่น ประการที่สอง ผลงานศิลปะของนายพิน อินฟ้าแสง สะท้อนให้เห็นแนวคิดในการสร้างงาน 3 กลุ่ม คือ แนวคิดกลุ่มแรกเป็นแนวคิดที่ได้รับการถ่ายทอดโดยภูมิปัญญา ได้แก่ แนวคิดแบบ สกุลช่างเมืองเพชร สกุลช่างขรัวอินโข่ง แนวคิดกลุ่มที่สองเป็นแนวคิดในการสร้างเอกลักษณ์ เพื่อสร้างความโดดเด่นทางการช่างเฉพาะตัว ได้แก่ การสร้างประติมากรรมปูนปั้นลอยเด่นออกจากผนัง การออกแบบที่หลากหลายไม่ซ้ำแบบเดิม การสร้างประติมากรรมปูนปั้นเคลื่อนไหว แนวคิดกลุ่มที่สามเป็นแนวคิดที่ได้รับอิทธิพลของการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม

ศิลปะพื้นเมืองเพชรบุรีในสมัยของ นายพิน อินฟ้าแสง จัดเป็นยุคแห่งการแข่งขันทางด้านศิลปะ โดยมีการรักษาความเป็นสกุลช่างเมืองเพชรไว้ ในขณะที่เดียวกันได้มีการพัฒนาศิลปะเพื่อสร้างเอกลักษณ์ และตอบสนองการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม

การศึกษาพัฒนาการศิลปะพื้นเมืองเพชรบุรี : กรณีศึกษาประวัติและผลงานของ นายพิน อินฟ้าแสง*

ดำรงพันธ์ อินฟ้าแสง**

1. ประวัติศาสตร์เมืองเพชรบุรี

เพชรบุรีเป็นเมืองที่มีความต่อเนื่องทางประวัติศาสตร์มายาวนาน จากการสำรวจของนักโบราณคดี ทำให้ทราบถึงร่องรอยและหลักฐานการอยู่อาศัยของมนุษย์สมัยก่อนประวัติศาสตร์ในยุคหินกลางและยุคหินใหม่ โดยได้พบเครื่องมือหินกะเทาะ และขวานหินขัดชนิดมีใบ่าในเขตอำเภอเขาชัย้อย และอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี (กัลยา เกรือวุฒิชัย, 2537: 6)

นอกจากนี้ยังพบหลักฐานที่แสดงให้เห็นถึงการตั้งถิ่นฐานของชุมชนโบราณในหลายพื้นที่ของจังหวัดเพชรบุรี มาตั้งแต่สมัยทวารวดี เช่น แหล่งโบราณคดีบ้านหนองปรัง ตำบลหนองปรัง อำเภอเขาชัย้อย ได้พบหลักฐานทางโบราณคดีประเภท ธรรมจักรศิลา, กวางหมอบ, แท่นและหินบดยา เป็นจำนวนมาก แหล่งโบราณคดีบ้านโคกเศรษฐี ตำบลนายาง อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี พบโบราณสถานซึ่งกรมศิลปากรได้ทำการขุดแต่งเมื่อปี 2542 นอกจากนี้ยังได้พบโบราณสถานขนาดเล็กที่แหล่งโบราณคดีบ้านเขากระจิว บ้านใหม่ บ้านมาบปลาเค้า ตำบลท่ายาง อำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี

เมืองเพชรบุรี ยังคงปรากฏหลักฐานการอยู่อาศัยสืบเนื่องมาจนถึงช่วงเวลาอาณาจักรเขมรโบราณ สมัยพระเจ้าชัยวรมันที่ 7 แผ่ขยายอำนาจเข้ามาสู่ภูมิภาคนี้ ดังจารึกปราสาทพระขรรค์ที่กล่าวถึงเมือง “ศรีวัชรปุระ” ซึ่งอาจหมายถึง “เพชรบุรี” ประกอบกับหลักฐานทางด้านโบราณสถานที่ยังคงปรากฏให้เห็นในอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี (กัลยา เกรือวุฒิชัย, 2537: 8 อ้างถึงธิดา สาระยา, 2532: 39)

* สรุปรจากวิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต เรื่อง “ การศึกษาพัฒนาการศิลปะพื้นเมืองเพชรบุรี : กรณีศึกษาประวัติและผลงานของ นายพิน อินฟ้าแสง” สาขาวัฒนธรรมศึกษา แขนงวิชาพิพิธภัณฑ์ศึกษา สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล พ.ศ.2542.

** นักวิจัย ภาควิชาโบราณคดี คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ภายหลังจากที่อาณาจักรเขมรได้เสื่อมอำนาจลง ฐานะของเมืองเพชรบุรีคงขึ้นตรงต่ออาณาจักรสุโขทัย ได้ปรากฏหลักฐานชื่อเมืองเพชรบุรีในศิลาจารึกหลักที่ 1 ซึ่งได้ระบุศักราชที่สร้างตรงกับ พ.ศ. 1835 ความว่า “...เบื้องหัวนอน รอดคนที พระบาง แพรก สุพรรณภูมิ ราชบุรี เพชรบุรี ศรีธรรมราช ฝั่งทะเลสมุทรเป็นที่แล้ว...” (สมบูรณ แก่นตะเคียน, 2520: 5), (กัลยา เครืออูณิชัย, 2537: 9. อ้างถึงสำนักนายกรัฐมนตรี, คณะกรรมการพิจารณาและจัดพิมพ์เอกสารทางประวัติศาสตร์, 2517: 26)

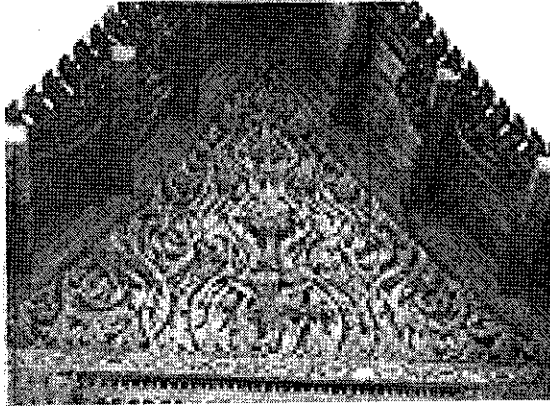
สมัยอยุธยาเป็นราชธานี เมืองเพชรบุรีมีความสำคัญในฐานะหัวเมืองฝ่ายตะวันตก อันเป็นเมืองหน้าด่านที่ป้องกันการรุกรานของข้าศึกจากทางด้านทิศตะวันตก และหัวเมืองปักษ์ใต้ โดยทำหน้าที่ในการรวบรวมไพร่พลและเสบียงอาหาร นอกจากนี้เมืองเพชรบุรียังเป็นศูนย์กลางการค้าและเมืองท่าสำหรับจอดพักเรือสินค้า ก่อนที่จะเข้าไปยังเมืองหลวงหรือจะล่องไปยังหัวเมืองปักษ์ใต้ เมืองมะริด และเกาะลัมเลิง (สมบูรณ แก่นตะเคียน, 2520: 6)

จนถึงสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ เมืองเพชรบุรีคงมีความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าในสมัยอยุธยาในฐานะเมืองหน้าด่านด้านทิศตะวันตก ตั้งแต่รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช รัชกาลที่ 1 ถึงรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 3 และยังเป็นที่ตั้งพระราชวังถึง 3 แห่ง ได้แก่ พระนครคีรี สร้างในสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 4 พระรามราชนิเวศน์ สร้างในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 และพระราชนิเวศน์มฤคทายวัน สร้างในสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 6 นอกจากนี้พระเจ้าแผ่นดินในรัชกาลต่อมาได้เสด็จพระราชดำเนินมายังเมืองเพชรบุรีหลายครั้ง ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของเมืองเพชรบุรีที่มีอย่างต่อเนื่องมาโดยตลอด

2. ศิลปะพื้นเมืองเพชรบุรี

นอกจากหลักฐานที่แสดงถึงความสำคัญและความรุ่งเรืองนับตั้งแต่อดีตของเมืองเพชรบุรีแล้ว ยังมีหลักฐานทางด้านศิลปกรรมปรากฏให้เห็นอย่างชัดเจนตั้งแต่สมัยทวารวดี ได้แก่ ประติมากรรมปูนปั้นประดับโบราณสถานบ้านโคกเศรษฐี, ธรรมจักรศิลา ปัจจุบันประดิษฐานอยู่ภายในพระวิหารหลวงวัดมหาธาตุ จังหวัดเพชรบุรี เป็นต้น

ส่วนโบราณสถานที่ วัดกำแพงแดง ซึ่งประกอบด้วยปราสาทศิลาแลง 3 หลังตั้งเรียงรายกัน เป็นสถาปัตยกรรมที่ได้รับอิทธิพลมาจากศิลปะขอมแบบบายน (ศรีศักร วัลลิโภดม, 2534: 26)

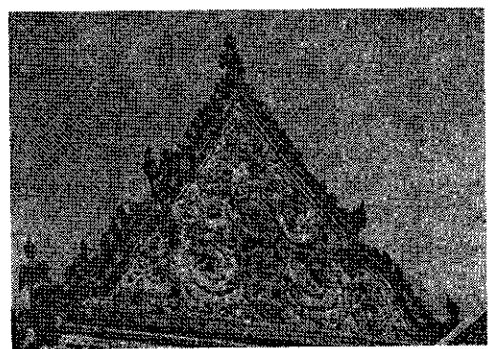
ลายปูนปั้น หน้าบันพระอุโบสถ วัดเขาบันไดอิฐ

จิตรกรรมฝาผนังภายในพระอุโบสถ วัดเกาะ

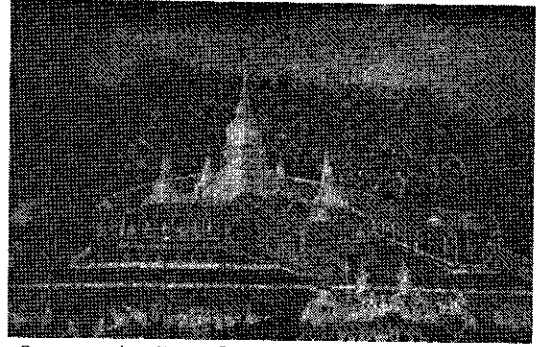
ศิลปะพื้นเมืองเพชรบุรีในสมัยอยุธยา นั้นนับว่ามีลักษณะโดดเด่นเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว ซึ่งนักประวัติศาสตร์ศิลปะ เรียกว่า งานศิลปะ “ สกulptช่างเมืองเพชร ” ไม่ว่าจะเป็นงานสถาปัตยกรรม จิตรกรรม ประติมากรรมปูนปั้นประดับอาคาร ล้วนแล้วแต่เป็นงานศิลปกรรมที่มีแบบฉบับเป็นของตนเอง เช่น พระอุโบสถ และศาลาการเปรียญ วัดใหญ่สุวรรณาราม ซึ่งสร้างในสมัยสมเด็จพระสรรเพชญ์ที่ 8 , พระอุโบสถ วัดไร่ล่อม , พระอุโบสถ วัดสระบัว , พระอุโบสถ วัดเขาบันไดอิฐ , พระพุทธไสยาสน์ วัดพระนอน และจิตรกรรมฝาผนังภายในพระอุโบสถวัดเกาะ มีจารึกว่าสร้างเมื่อ พุทธศักราช 2277 เป็นต้น

ศิลปะในสมัยรัตนโกสินทร์ต้น ได้รับอิทธิพลรูปแบบมาจากศิลปะสมัยอยุธยาตอนปลาย ไม่ว่าจะเป็นเทคนิคการสร้าง การออกแบบลวดลาย รวมทั้งแนวคิด ซึ่งอาจมีการดัดแปลงคลี่คลายไปบ้าง ดังเห็นตัวอย่างได้จากประติมากรรมปูนปั้นหน้าบันพระวิหารหลวง วัดมหาธาตุวรวิหาร เป็นฝีมือปั้นปูนของ “ ปู่อิน ” ช่างปูนปั้นในสมัยรัชกาลที่ 3

ลายปูนปั้นหน้าบัน วิหารหลวง วัดมหาธาตุวรวิหาร

ในสมัยรัชกาลที่ 3 - 4 มีช่างศิลปะ “ สกุนช่างเมืองเพชร ” ที่มีชื่อเสียงที่สุดท่านหนึ่ง คือ ขรัวอินโข่ง ซึ่งมีแนวคิดในการสร้างผลงานศิลปะที่แปลกใหม่ เช่น การนำเอาทัศนวิสัยแบบ 3 มิติ มาใช้ในงานจิตรกรรม ซึ่งแตกต่างจากจิตรกรรมไทยประเพณีแบบดั้งเดิมที่เป็นทัศนวิสัยแบบ 2 มิติ และการสร้างงานศิลปะในลักษณะที่เป็น

จิตรกรรมฝาผนัง ภายในพระอุโบสถวัดมหาสมณาราม

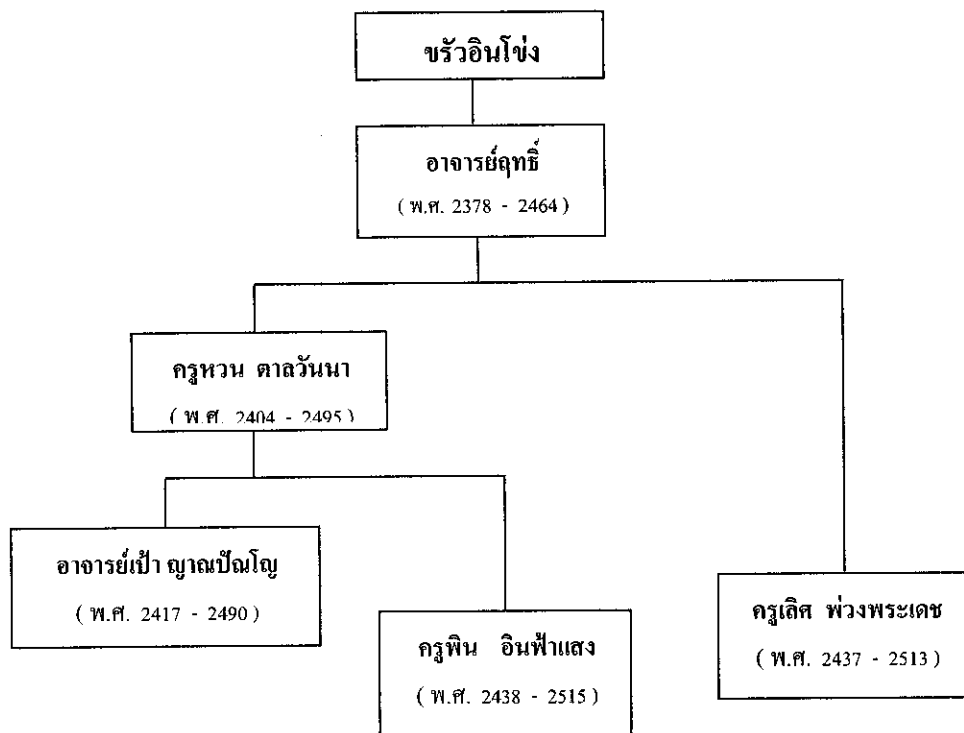
ปริศนาธรรม (วิยะดา ทองมิตร, 2522: 24) ดังปรากฏผลงานในภาพจิตรกรรมฝาผนังวัดมหาสมณาราม วัดบวรนิเวศวิหาร วัดบรมนิวาส เป็นต้น

ช่างศิลปะเมืองเพชรบุรีรุ่นต่อมา ได้นำแนวคิดในการสร้างงานของขรัวอินโข่ง มาผสมผสาน ทำให้การสร้างงานศิลปะมีรูปแบบและแนวคิดที่หลากหลายอย่างต่อเนื่อง และกว้างขวางยิ่งขึ้น ทั้งทางด้านประติมากรรมปูนปั้น , จิตรกรรม , งานแกะสลัก และงานประดับเมรุ เป็นต้น ในพัฒนาการงานศิลปะพื้นเมืองเพชรบุรีที่กล่าวมานี้ ก่อให้เกิดกลุ่มช่างต่าง ๆ ขึ้น ได้แก่ กลุ่มช่างวัดใหญ่สุวรรณาราม , กลุ่มช่างวัดเกาะ , กลุ่มช่างวัดยาง , กลุ่มช่างวัดพระทรง ซึ่งช่างแต่ละกลุ่มนั้นแม้ว่าจะมีการสร้างผลงานที่บ่งบอกถึงเอกลักษณ์เฉพาะกลุ่มของตนได้ แต่ยังคงมีลักษณะร่วมที่แสดงถึงความเป็นศิลปะแห่งสกุนช่างเมืองเพชรได้อย่างชัดเจน

พัฒนาการงานศิลปะพื้นเมืองเพชรบุรี ในช่วงเวลาประมาณ พ.ศ. 2400 - 2500 เป็นช่วงเวลาแห่งการสร้างสรรผลงาน และแข่งขันกันของช่างกลุ่มต่าง ๆ ทำให้เกิดผลงานศิลปะขึ้นจำนวนมาก ซึ่งศิลปะในยุคนี้เป็นยุคที่มีพัฒนาการทางการช่าง โดยการมีปฏิสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดต่อกัน ทำให้มีการถ่ายทอดและแลกเปลี่ยนแนวคิดร่วมกันมาโดยตลอด ช่างศิลปะกลุ่มนี้ ได้แก่

หลวงพ่อดุทธิ์ วัดพลับพลาชัย	(พ.ศ. 2378 - 2464)
นายหวน ตาลวันนา	(พ.ศ. 2404 - 2495)
อาจารย์เป้า ญาณปัญญา	(พ.ศ. 2417 - 2490)
ครูเลิศ พ่วงพระเดช	(พ.ศ. 2437 - 2513)
ครู ฟิน อินฟ้าแสง	(พ.ศ. 2438 - 2515)

กลุ่มช่างที่ได้รับอิทธิพล สกุลช่างขรัวอินโข่ง

ช่างศิลปะพื้นเมืองเหล่านี้ได้สร้างผลงานศิลปะเป็นจำนวนมาก ทั้งในจังหวัดเพชรบุรี และจังหวัดอื่น ๆ หลายท่านยังได้ฝากฝีมือระดับชาติไว้ที่วัดพระศรีรัตนศาสดาราม เมื่อคราวซ่อมจิตรกรรมฝาผนังฉลองกรุงรัตนโกสินทร์ครบ 150 ปีใน พ.ศ. 2475 ช่างศิลปะพื้นเมืองเพชรบุรีหลายท่านได้สร้างผลงานที่มีความโดดเด่นและเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตน ให้เป็นที่รู้จักของสังคม ในบรรดาช่างศิลปะพื้นเมืองเพชรบุรี ครูพิน อินฟ้าแสง เป็นผู้ที่หนึ่งที่ได้สร้างผลงานจนเป็นที่ยอมรับโดยทั่วไป และได้สร้างผลงานศิลปะอย่างต่อเนื่อง เป็นระยะเวลายาวนานกว่า 50 ปี

ครูพิน อินฟ้าแสง มีความโดดเด่นและเป็นเลิศในการสร้างผลงานทางด้านประติมากรรมปูนปั้นจนได้รับการยกย่องโดยทั่วไป ดังที่ผู้ช่วยศาสตราจารย์บัวไทย แจ่มจันทร์ ได้กล่าวไว้ว่า “ นายพิน อินฟ้าแสง ช่างปูนปั้นผู้มีชื่อเสียงรำลือในหมู่ช่าง หลายท่านคงเคยได้พบเห็น และอีกหลายท่านไม่เคยรู้จัก แม้กระทั่งผลงานที่มีอยู่มากแห่งในเพชรบุรี โดยเฉพาะงานปูนปั้นอาจกล่าวได้ว่า นายพิน อินฟ้าแสง เป็นผู้บุกเบิกการปั้นภาพลอยเด่นออกจากผนัง เป็นที่

ต้นตาและชื่อชากันมากในกลุ่มช่างเมืองเพชร ” นอกเหนือจากการสร้างงานประติมากรรมปูนปั้นของ ครูพิน อินฟ้าแสง ซึ่งเป็นที่ยอมรับโดยทั่วไปแล้ว ครูพิน อินฟ้าแสง ยังได้สร้างผลงานศิลปะด้านอื่น ๆ เอาไว้อีกมากไม่ว่าจะเป็น งานจิตรกรรม , งานสถาปัตยกรรม , งานประดิษฐ์ดอกไม้สด และดอกไม้แห้ง , การแทงหยวก และเครื่องสด เป็นต้น (บัวไทย แจ่มจันทร์, 2535: 74-75)

3. ประวัติ นายพิน อินฟ้าแสง

นายพิน อินฟ้าแสง เกิดเมื่อวันที่ 5 กรกฎาคม พ.ศ. 2438 ตรงกับวันศุกร์ ขึ้น 14 ค่ำ เดือน 9 ปีมะแม เวลา 19 นาฬิกา 21 นาที เป็นบุตรคนเดียวของ นายผ่อง และนางพงษ์ อินฟ้าแสง ตั้งบ้านเรือนอยู่หน้าวัดมหาธาตุ ริมแม่น้ำฝั่งตะวันตก ที่บ้านกระท่อมพงษ์ศิลป์ เลขที่ 7 ซอยริมน้ำ ถนนดำเนินเกษม อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี

ครอบครัวของ นายพิน ประกอบอาชีพหลอมน้ำตาลสืบต่อกันมาอย่างน้อย 3ชั่วอายุคน มีโรงหลอมน้ำตาลขนาดใหญ่ตั้งอยู่บริเวณบ้าน อาชีพหลอมน้ำตาลนี้ถือได้ว่าเป็นอาชีพที่ทำรายได้เป็นอันดับแรกของเมืองเพชรบุรี จึงทำให้ครอบครัวของ นายพิน มีฐานะดี

เมื่อนายพิน อายุได้ 4 ปี (ตรงกับ พ.ศ. 2442) ได้เริ่มเรียนหนังสือไทย โดยมีนางอ่วม ผู้เป็นยาย ทำการสอนให้ด้วยตนเอง เมื่ออายุได้ 7 ปี (พ.ศ. 2445) นางอ่วม ได้พานายพิน ไปฝากให้เรียนหนังสืออม กับคุณตาหอ (พระอธิการหลุย) เจ้าอาวาสวัดมหาธาตุ เมื่อถึงเวลาพักเรียน นายพิน ก็มักจะนำกระดาษ ดินสอ ไปขีดเขียนภาพ เช่น ภาพ “ อินทรชิตทำพิธีปลุกเสกศร ” ซึ่งอาจารย์ฤทธิ์ เจ้าอาวาสวัดพลับพลาชัย ศิษย์ของขรัวอินโข่งเขียนไว้ที่ลับแล (ฉากกั้นห้อง) ตั้งอยู่ในห้องซึ่งตรงกับประตูที่สามารถมองเห็นได้ง่าย บางครั้งก็ไปเขียนภาพ “ ทศกัณฐ์เหาะ ” จากตู้ลายรดน้ำบนหอสวดมนต์ (พิน อินฟ้าแสง : ชีวิตประวัติอย่างละเอียด)

ปี พ.ศ. 2457 เมื่ออายุประมาณ 19 ปี นายพินได้เข้ารับราชการเป็นเสมียน ที่ศาลากลางเมืองเพชรบุรี ทำหน้าที่ในการรับจดทะเบียนบ้าน ท่านทำหน้าที่เสมียนอยู่ได้ไม่นานก็ได้ลาออก เนื่องจากในการรับจดทะเบียนบ้านในสมัยนั้นทางราชการจะรับจดทะเบียนได้ไม่เกินวันละ 4 ราย แต่มีอยู่วันหนึ่งได้มีราษฎรมาขอจดทะเบียนบ้านจำนวนถึง 5 ราย และเป็นราษฎร

ที่มาจากชุมชนที่ไกลจากตัวเมือง ท่านจึงได้ไปขออนุญาตจากผู้บังคับบัญชา เพราะเห็นใจชาวบ้านที่ต้องเดินทางมาไกล แต่ทางผู้บังคับบัญชาไม่สามารถที่จะอนุญาตได้เนื่องจากติดขัดเรื่องระเบียบ ประกอบกับท่านต้องเรียนบาลีที่สำนักเรียนวัดมหาธาตุ และยังต้องไปทำงานอีก จึงได้ตัดสินใจลาออกจากราชการหลังจากที่ทำงานได้เพียง 5 เดือน และในปีเดียวกันนี้เองท่านได้ศึกษาจนจบธรรมบท ตามหลักสูตรบาลีที่วัดมหาธาตุ

เมื่อนายพิน มีอายุครบ 20 ปีบริบูรณ์ ได้อุปสมบท ณ พัทธสีมา วัดมหาธาตุวรวิหาร ในวันที่ 13 ค่ำ เดือน 8 ปีเถาะ พ.ศ.2458 ได้ฉายาว่า “ศิริภิกขุ” ในระหว่างอุปสมบทท่านได้ศึกษาเล่าเรียนพระธรรมวินัยตามหลักพุทธศาสนา เรียนภาษาบาลี ภาษาสันสกฤต และภาษาเขมร นอกจากนี้ท่านยังได้ช่วยกิจการของวัดอยู่เป็นนิจ เช่น การบำรุงซ่อมแซมเสนาสนะนับได้ว่าเป็นการสั่งสมประสบการณ์ความรู้ทางด้านงานช่าง ประกอบกับยังมีเวลาในการฝึกหัดเขียนภาพและงานศิลปะด้านต่าง ๆ ที่เคยฝึกหัดมาตั้งแต่วัยเยาว์ รวมทั้งการสลักหยวก จนมีความชำนาญ

เมื่ออายุได้ 22 ปี พ.ศ.2460 ท่านได้ลาสิกขาบท และได้สมรสกับแม่อ่อน ประเสริฐพันธุ์ โดยได้เริ่มประกอบอาชีพรับจ้างสลักหยวก และแกะเครื่องสด

ต่อมาในปี พ.ศ.2464 มีการเขียนซ่อมจิตรกรรมฝาผนัง ภายในพระวิหารหลวงวัดมหาธาตุวรวิหาร ท่านเกิดแรงบันดาลใจอยากจะเขียนภาพจิตรกรรมฝาผนังบ้าง จึงได้เข้าไปหาพระสุวรรณมุณี (จิต ชิตรัตน์) เจ้าอาวาส ท่านเจ้าอาวาสจึงได้มอบงานให้เขียนภาพจิตรกรรมฝาผนังภายในพระวิหารหลวงวัดมหาธาตุ ร่วมกับช่างเขียนที่มีอยู่แล้ว เมื่อท่านได้ตัดสินใจว่าจะเขียนช่างเขียนแน่ จึงได้เข้าพิธีครอบครู ผู้ที่ทำพิธีครอบให้ท่านคือ “คุณครูหวน ตาลวันนา”

ครูพิน อินฟ้าแสง เมื่ออายุ 35 ปี

ซึ่งเป็นช่างเขียนที่มีชื่อเสียงในขณะนั้น โดย ครูพิน อินฟ้าแสง ได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบ ซ่อม ซ่อมจิตรกรรมฝาผนัง ในส่วนผนังหุ้มกลองด้านหน้าพระประธาน เหนือประตูทาง เข้าขึ้นไปจนจรดเพดาน โดยเขียนซ่อมเป็นภาพมารวิชัย และบางส่วนของภาพเทพชุมนุม ซึ่งอยู่ที่ผนังด้านข้างเหนือกรอบหน้าต่างขึ้นไป ซึ่งถือว่าเป็นผลงานศิลปะชิ้นแรกอย่างเป็นทางการ

ครูพิน อินฟ้าแสง มีลูกศิษย์มากมาย และได้สร้างผลงานศิลปะทั้งจิตรกรรมฝาผนัง, จิตรกรรมบนแผ่นไม้, ประติมากรรมปูนปั้น, งานออกแบบสถาปัตยกรรม งานแกะสลักไม้, แกะสลักหนังใหญ่, งานสลักหยวก, งานดอกไม้สด และงานด้านวรรณกรรม เรื่อยมาเป็นระยะเวลากว่า 50 ปี ทำให้ท่านเป็นช่างศิลปะที่มีชื่อเสียงอย่างมาก โดยเฉพาะงานปูนปั้น

พ.ศ.2515 ครูพิน อินฟ้าแสง ป่วยด้วยโรคทางเดินปัสสาวะ ได้รับการผ่าตัดที่โรงพยาบาลศิริราช และเดินทางกลับมาพักฟื้นที่จังหวัดเพชรบุรี หลังจากนั้น ท่านรับประทานอาหารไม่ค่อยได้ทำให้ร่างกายอ่อนเพลียงลงเรื่อย ๆ และได้เสียชีวิตอย่างสงบที่บ้านกระท่อมพงษ์ศิลป์ เมื่อเวลา 07.00 น. ของวันที่ 21 กันยายน พ.ศ.2515 สิริรวมอายุได้ 77 ปี 2 เดือน 16 วัน

จากประวัติของท่านทำให้ทราบว่า ท่านเป็นผู้ที่ได้รับการศึกษาอย่างเป็นระบบจาก สำนักการศึกษาที่มีวัดเป็นศูนย์กลาง ทำให้ท่านได้รับความรู้ด้านภาษาบาลี ภาษาสันสกฤต ภาษาไทย วรรณกรรม รวมทั้งความรู้ทางการช่างศิลปะ ซึ่งท่านได้ศึกษาเพิ่มเติมจาก ครูหวน ตาลวันนา และจากช่างศิลปะท่านอื่น ประกอบกับได้มีการฝึกฝนทางการช่างอย่างสม่ำเสมอ และศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมอยู่ตลอดเวลา ไม่ว่าจะเป็นความรู้ทางการช่างศิลปะ และความรู้ด้านอื่นๆที่ท่านสนใจ

นอกจากท่านจะมีความรู้กว้างขวาง มีความเฉลียวฉลาด และมีความจำเป็นเลิศแล้ว ท่านยังเป็นผู้ที่มีบุคลิกภาพ อ่อนน้อม ถ่อมตน พุดจาไพเราะอ่อนหวาน มีเหตุมีผล เคารพผู้อาวุโส ยึดมั่นในคุณธรรม มีความยุติธรรม เป็นที่เคารพนับถือของบุคคลทั่วไป ทำให้มีผู้มาขอคำปรึกษาในเรื่องต่าง ๆ อยู่เสมอ ทั้งในเรื่องของ ปัญหาทางการช่างศิลปะ, โหราศาสตร์, วรรณกรรม, การแพทย์แผนโบราณ และภาษาอังกฤษ เป็นต้น โดยท่านได้ให้คำปรึกษาด้วยความเต็มใจ ซึ่งเป็นการสร้างคุณประโยชน์ให้แก่สังคมมาโดยตลอด

ครูพิน อินฟ้าแสง เมื่ออายุ 70 ปี

ด้วยความสามารถในเชิงช่าง และการวางตัวที่เหมาะสม ในสังคม เป็นส่วนประกอบที่ทำให้วิถีการสร้างงานศิลปะของท่านดำเนินไปอย่างราบรื่น และสามารถสร้างผลงานศิลปะอย่างต่อเนื่องมากกว่า 50 ปี แสดงถึงความยึดมั่น และความภาคภูมิใจใน

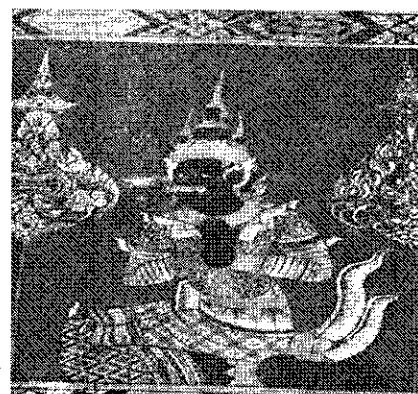
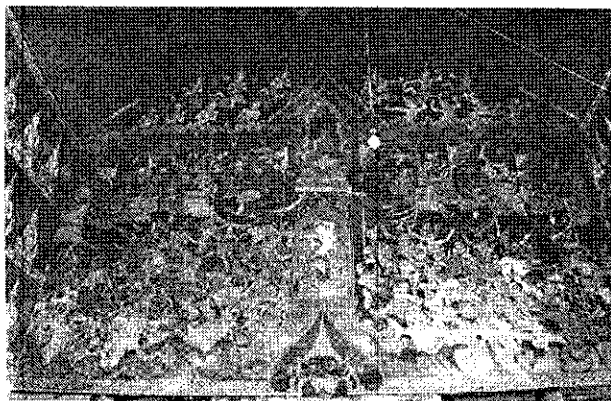
อาชีพช่างศิลปะของท่าน ผลงานศิลปะของท่านที่ได้ปรากฏอยู่จนกระทั่งทุกวันนี้ มีมากมายหลายประเภท เช่น จิตรกรรม ประติมากรรมปูนปั้น สถาปัตยกรรม งานแกะสลัก และวรรณกรรม เป็นต้น การสร้างผลงานศิลปะจำนวนมาก และหลากหลายสาขาวิชาช่างให้แก่ท้องถิ่นเมืองเพชรบุรี แสดงให้เห็นว่าท่านเป็น “ช่างศิลปะพื้นเมืองเพชรบุรี” อย่างแท้จริง

4. ผลงานของ นายพิน อินฟ้าแสง

จากการศึกษาประวัติของครูพิน อินฟ้าแสง พบว่ามีผลงานศิลปะด้านต่างๆมากมาย ทั้งงานศิลปะประเภทไม้ถาวรเป็นจำนวนมาก ซึ่งได้สูญหายไปกับกาลเวลา ได้แก่ งานประติมากรรมดอกไม้สด, ดอกไม้แห้ง, การจัดพานพุ่ม, งานสลักหยวก, งานถักโครเช และงานศิลปะถาวรที่ยังสามารถเก็บรักษาไว้ได้จนถึงปัจจุบัน ได้แก่ จิตรกรรม, ประติมากรรมปูนปั้น, งานแกะสลักไม้, งานสถาปัตยกรรม และงานวรรณกรรม ซึ่งมีทั้งงานซ่อม และงานที่ได้สร้างขึ้นใหม่ด้วยแนวคิดของตนเอง หรือร่วมประติมากรรมกับช่างศิลปะท่านอื่น ดังนี้

4.1 งานจิตรกรรม

- งานซ่อมจิตรกรรมฝาผนัง ภายในพระวิหารหลวง วัดมหาธาตุวรวิหาร อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี เมื่อ พ.ศ.2465

จิตรกรรมฝาผนังภายในพระวิหารหลวง วัดมหาธาตุวรวิหาร จังหวัดเพชรบุรี

ขั้นตอนเทคนิคในการซ่อมจิตรกรรม ภาพมารวิชัย

1. ทำความสะอาดพื้นบริเวณที่จะเขียนซ่อม ซึ่งมีภาพจิตรกรรมเดิมอยู่
2. ใช้ดินสอพองผสมกาวทาทับภาพจิตรกรรมเดิมประมาณ 2 ครั้ง แล้วทิ้งไว้ให้แห้ง
3. ร่างภาพ โดยสังเกตภาพเดิมที่ปรากฏขึ้นมาร่าง ๆ ซึ่งจะได้ภาพร่างที่มีโครงสร้างภาพและองค์ประกอบเดิม วาดเพิ่มเติมสำหรับส่วนที่ชำรุดหายไป
4. ลงสี โดยใช้สีฝุ่นผสมกาว ซึ่งมีสีขาว แดง น้ำเงิน คราม เขียว น้ำตาลดำ น้ำตาลแดง และปิดทองตัดเส้น โดยได้รับคำแนะนำจากครุหวน ตาลวันนา

นอกจากภาพมารวิชัยแล้ว ครูพิน อินฟ้าแสง ยังได้เขียนภาพ เทพชุมนุม เหนือกรอบหน้าต่าง ด้านทิศเหนือบางส่วนด้วย โดยใช้เทคนิคการเขียนภาพเช่นเดียวกันนี้ (อาภรณ์ อินฟ้าแสง : สัมภาษณ์, 21 ก.ย. 2541)

- ภาพเขียน เรื่องรามเกียรติ์ ตอนศึกไมยราพ เขียนขึ้นในปี พ.ศ. 2473

ภาพหนุมานพบมัจฉานุ

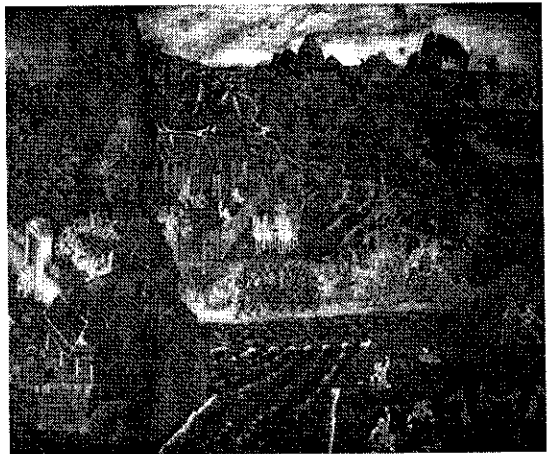

ภาพนางพิรากวนผ่านด่านช่างนำหนัก

ภาพเขียนชุดนี้ เป็นภาพล่องอุณเมรุ ครูพิน อินฟ้าแสง เขียนขณะมีอายุได้ 35 ปี ได้เขียนร่วมกับครุหวน ตาลวันนา ซึ่งขณะนั้นมีอายุถึง 69 ปี เป็นภาพเขียนสีฝุ่นบนแผ่นกระดาษ แข็งขนาดประมาณ 60 X 80 เซนติเมตร เริ่มเขียนเมื่อเดือนมกราคม พ.ศ. 2473 ภายใน พระวิหารคด วัดมหาธาตุวรวิหาร (อาภรณ์ อินฟ้าแสง : สัมภาษณ์ , 21 กันยายน 2541) ปัจจุบันเหลืออยู่ 6 ภาพ ขณะนี้ได้เก็บรักษาไว้ที่ศาลาบุญประคอง วัดมหาธาตุวรวิหาร จังหวัดเพชรบุรี

- **ช่อมภาพจิตรกรรมฝาผนัง ภายในพระระเบียง วัดพระศรีรัตนศาสดาราม พ.ศ. 2473**

ครูพิน อินฟ้าแสง ได้เขียนช่อมจิตรกรรม ฝาผนังภายในพระระเบียง วัดพระศรีรัตนศาสดาราม ห้องที่ 49 เป็นภาพจิตรกรรมเรื่องรามเกียรติ์ ตอน “ทศกัณฐ์ให้ภานุราชหนุนแผ่นดินไว้ เมื่อพระราม สร้างถนนเสร็จได้ยกพลข้ามสมุทรไปยังลังกา ได้ใช้ ให้นุমানดำดินลงไปฆ่าภานุราชตาย”

ภาพจิตรกรรม ห้องที่ 49 วัดพระศรีรัตนศาสดาราม

- **ช่อมภาพจิตรกรรมฝาผนัง วัดบวรนิเวศวิหาร กรุงเทพมหานคร (ไม่ทราบปีที่เขียนช่อม)**

- **ช่อมภาพจิตรกรรมฝาผนัง วัดสามพระยา กรุงเทพมหานคร (ไม่ทราบปีที่เขียนช่อม)**

- **ภาพเขียนชุดรามเกียรติ์**

เขียนในช่วง ปี พ.ศ. 2491 ถึง 2508 ที่บ้านกระท่อมพงษ์ศิลป์ อำเภอเมือง จังหวัด เพชรบุรี ภาพเขียนชุดนี้ท่านได้เขียนจากจินตนาการจากการอ่านบทพระราชนิพนธ์ เรื่อง รามเกียรติ์ในรัชกาลที่ 1 และได้ถอดความออกมาเป็นโคลงทั้งหมด 589 บท แบ่งเป็นตอนได้ 306 ตอน แล้วจึงถ่ายถอดโคลงเหล่านั้นออกมาเป็นภาพอีกทีหนึ่ง ภาพเขียนชุดนี้มีจำนวนทั้งสิ้น 70 ภาพ ครูพิน อินฟ้าแสง ได้นำภาพเขียนชุดนี้ไปเปิดแสดง ที่บางกะปิแกลลอรี่ เมื่อวันที่ 24 มิถุนายน ถึงวันที่ 3 กรกฎาคม พ.ศ. 2508 โดยมีพระยาอนุমানราชชน เป็นประธาน หลังจาก ท่านถึงแก่กรรมแล้ว ผลงานชุดนี้ของท่านได้กระจัดกระจายไปหลายแห่ง โชคดีที่ทายาทของท่าน คือ รองศาสตราจารย์ อำไพ อินฟ้าแสง ได้รวบรวมภาพเขียนชุดนี้ไว้ได้จำนวน 41 ภาพ และได้มอบให้คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์

จังหวัดนครปฐม ปัจจุบันภาพเขียนทั้งหมดอยู่ในความดูแลของสถาบันภูมิภาคตะวันตก มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์ จังหวัดนครปฐม

ภาพเขียนชุดนี้เขียนบนไม้อัดขนาดประมาณ 50 X 60 เซนติเมตร รองพื้นด้วยดินสอพองผสมกาวเม็ดมะขาม เมื่อร่างภาพด้วยดินสอดำแล้วลงสีฝุ่น ปิดทอง แล้วตัดเส้น

ตรีปรั่า่มจิตตั้ง	พิธีบู ชาเสบ
ริมแม่น้ำสารภู	กว้างใหญ่
อิสวรประสิทธิพรคนู	ฤทธิ์ยิ่ง ยงแล
แม่กฤษณห่อนล้าง	ชีพได้ตั้งประสงค์
ทรนงฤทธิ์มั่งร้าย	เทวา อับษรแล
พระศุทธิทราบโกธธา	ยิ่งล้น
คุมทัพเทพยาดธา	โสฬส นครแล
ปราบทัพตรีปรั่าพัน	โลกพร้อม ทวยหาร

โคลง รามเกียรติ์ ตอนพระอิสวรปราบตรีปรั่า

4.2 งานประติมากรรมปูนปั้น

- ประติมากรรมปูนปั้น ประดับพระศรีรัตนมหาธาตุ วัดมหาธาตุวรวิหาร จังหวัดเพชรบุรี

พระศรีรัตนมหาธาตุ หรือพระปรางค์ 5 ยอด ไม่ปรากฏหลักฐานแน่ชัดว่าสร้างขึ้นเมื่อใด จากประวัติการซ่อมแซมเท่าที่ปรากฏพบว่า ได้มีการต่อยอดพระปรางค์ขึ้นใน พ.ศ.2357 สมัยพระอริการถ้ว เป็นเจ้าอาวาส ต่อมาใน พ.ศ. 2406 สมัยพระอริการครฐ พระปรางค์ได้หักพังลงมาทับท้ายพระวิหารหลวงยุบพังลงไป ทางวัดจึงได้ทำการซ่อมโดยมีหลวงพ่อดุทธิ (ต่อมาเป็นเจ้าอาวาสวัดปลับปลาชัย) เป็นช่างเอกในการซ่อมแซม จนกระทั่งพระปรางค์มาหักอีกครั้งใน พ.ศ. 2471 สมัยพระสุวรรณมุณี (ชิต ธีรรัตน์) เป็นเจ้าอาวาส

ในการซ่อมยอดพระปรางค์ในครั้งนีพระสุวรรณมุณี ได้มอบหมายให้ ครูพิน อินฟ้าแสง เป็นผู้เขียนแบบแปลนก่อสร้าง และเงินหลาผู้รับเหมาก่อสร้างเป็นผู้ประมุขได้ ท่านเจ้า

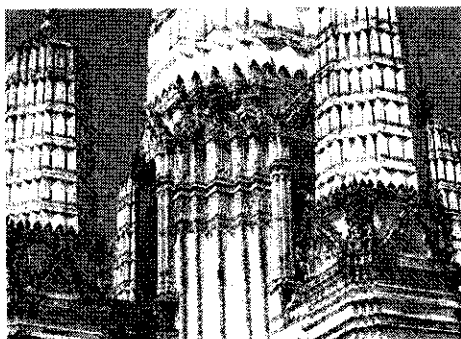
อวาตจึงได้มอบหมายให้ครูพิน อินฟ้าแสง ควบคุมดูแลการก่อสร้าง และงานประติมากรรมปูนปั้นประดับองค์พระปรารักษ์ จนสำเร็จ ในพ.ศ.2479

การปั้นปูนในครั้งนี้ ครูพิน อินฟ้าแสง คงได้สูตรปูนมาจากการจดจำในสมัยที่ท่านบวชเป็นภิกษุ และได้ช่วยเหลือกิจการของวัดมหาธาตุวรวิหาร ซึ่งประกอบด้วย ปูนขาว ทรายละเอียดหรือหยาบขึ้นอยู่กับหน้าที่การใช้งานกระดาษฟาง เปลือกประคูดัมกับกาวหนังวัว น้ำตาลโตนดหรือน้ำตาลทรายแดง นำส่วนประกอบทั้งหมดมาตำรวมกัน อัตราส่วนของส่วนประกอบแต่ละอย่างจะแตกต่างกันออกไปขึ้นอยู่กับหน้าที่ในการใช้งาน เช่น ใช้ฉาบ, ใช้ในการโคลน, ใช้ตกแต่งลาย ประกอบกับการตำปูนให้ได้ก็ขึ้นอยู่กับการใช้งานเช่นเดียวกัน โดยดูจากลักษณะความละเอียดความหยาบ ความเหนียว ความเหลว ซึ่งมีวิธีการทดสอบด้วยการนำมาจับสัมผัสด้วยมือ การทดสอบคุณสมบัติของปูนที่จะนำมาใช้งานแต่ละประเภทนั้นจะต้องมีความชำนาญอย่างยิ่ง สูตรการตำปูนดังกล่าว ครูพิน อินฟ้าแสง ได้ใช้สร้างงานประติมากรรมปูนปั้นตลอดมา ในภายหลังได้มีการเรียกว่า “ปูนเพชร”

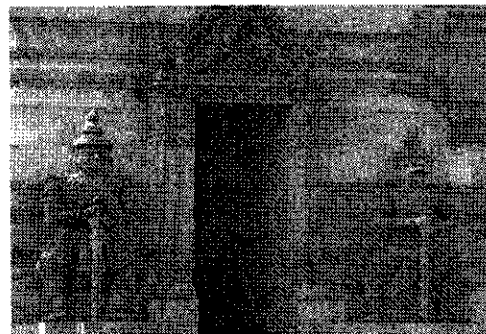
ลักษณะเด่นของประติมากรรมปูนปั้นประดับพระศรีรัตนมหาธาตุ

1. ลวดลายที่ใช้ในการประดับตกแต่งในส่วนต่าง ๆ มีความหลากหลายไม่ซ้ำกัน ทั้งลวดลายประดับหน้าบันปรารักษ์ประธานและปรารักษ์ทิศ รวมทั้งประติมากรรมรูปยักษ์แบกทั้งหลาย โดยได้นำลวดลายแบบดั้งเดิมมาประยุกต์และปรับใช้ให้เกิดความแตกต่างกัน ช่างได้แสดงความสามารถทางความคิดในการออกแบบลวดลาย ทำให้ผู้ชมผลงานไม่เกิดความซ้ำซากจำเจ

2. ประติมากรรมตกแต่งประเทษณ์แบก มีความลอยตัวสูง คือ ยื่นออกมาจากตัวสถาปัตยกรรมมาก ทำให้เกิดความตื่นตา และมีความโดดเด่นมากขึ้น

ประติมากรรมปูนปั้นประดับพระศรีรัตนมหาธาตุ

ทวารบาล ประจำทิศเหนือ พระศรีรัตนมหาธาตุ

- ประติมากรรมปูนปั้นประดับ พระอุโบสถวัดเกาะหลัก อำเภอเมือง จังหวัด
ประจวบคีรีขันธ์

พระสุเมธีวรคุณ (เปี่ยม) เจ้าอาวาสวัดเกาะหลัก ได้สร้างพระอุโบสถหลังใหม่ ใน พ.ศ. 2491 โดยพระสุเมธีวรคุณ เป็นผู้กำหนดขอบเขต แนวความคิด และออกแบบก่อสร้าง ร่วมกับช่างพื้นเมืองเพชรบุรีที่มาสร้างงาน ในจำนวนนี้มีนายเลิศ พ่วงพระเดช คุณแลและเขียน ภาพจิตรกรรมฝาผนังภายในพระอุโบสถ, นายเทียบ เดชคง เป็นผู้เขียนภาพจิตรกรรมร่วม, ครูพิน อินฟ้าแสง รับผิดชอบดูแล เรื่องประติมากรรมปูนปั้นประดับพระอุโบสถ (พระครูประสิทธิ์ธรรมาภรณ์ : สัมภาษณ์)

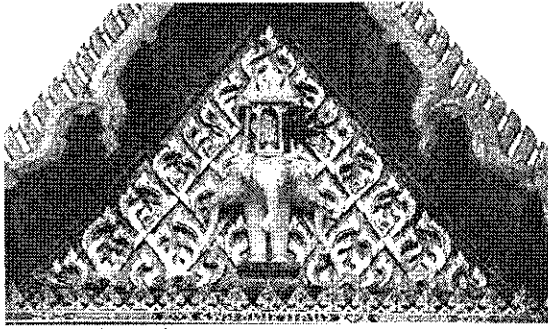
ประติมากรรมปูนปั้นประดับพระอุโบสถวัดเกาะหลัก เป็นงานปูนปั้นลงสี ปิดทองประดับกระจกทั้งดงาม และมีรูปแบบเฉพาะตัวที่โดดเด่นคือ

1. รูปแบบสถาปัตยกรรม เป็นพระอุโบสถขนาดกลาง หลังคาลดชั้น 3 ชั้น ลักษณะพิเศษคือมีการสร้างคูหาด้านข้างระหว่างเสารับหลังคา ข้างละ 7 คูหา และแต่ละคูหาประดับประติมากรรมปูนปั้นที่วิจิตรบรรจง

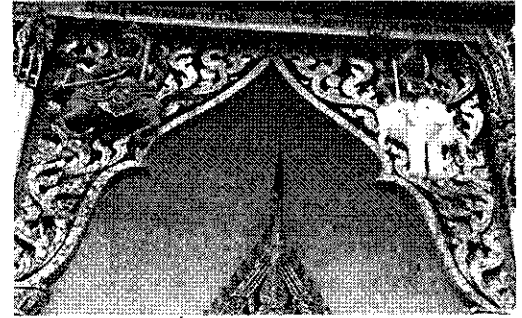
2. ความแตกต่างของลวดลายประติมากรรมปูนปั้น ไม่ว่าจะเป็นลายหน้าบันทั้ง 2 ด้าน, ซุ้มหน้าต่างทั้ง 10 ซุ้ม, คูหาระหว่างเสารับหลังคาทั้ง 14 คูหา เป็นลายประเภทที่เรียกว่า “ตัวทับลาย” ที่มีความแตกต่างกันทั้งหมด ทั้งส่วนที่เรียกว่าตัวเนื้อเรื่อง และลายที่ตัวเนื้อเรื่องทับอยู่

3. ลายประเภทตัวทับลายทั้งหมด มีความโดดเด่นเป็นพิเศษ เนื่องจากส่วนที่เรียกว่าตัวเนื้อเรื่องนั้นช่างได้ปั้นให้ลอยตัวออกจากผนังมาก ทำให้เกิดความรู้สึกคล้ายเป็นภาพลอยตัวมากกว่าภาพนูนต่ำ

4. ลายปูนปั้นประดับคูหาช่องที่ 7 ด้านทิศใต้มีจารึกว่า “อนุสาวรีย์แห่งแบงก์ใบละ 1000 บาท” ปั้นเป็นลายก้านขดเทพนม เป็นลายที่ดัดแปลงมาจากลายไทยดกแต่งอยู่บนชนบัตร์ไทยแบบพิเศษ ราคา 1000 บาท ซึ่งประกาศใช้เมื่อ วันที่ 25 สิงหาคม พ.ศ. 2486

หน้าบันด้านทิศตะวันออก วัดเกาะหลัก

กุหา ช่องที่ 6 ด้านทิศใต้ วัดเกาะหลัก

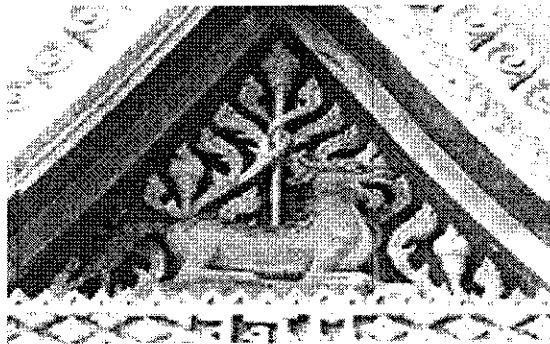
- ประติมากรรมปูนปั้นประดับพระอุโบสถ วัดคั่นกระได อำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

พระอุโบสถวัดคั่นกระได สร้างสำเร็จในปี พ.ศ. 2496 ขณะนั้นมี พระครูประภาส สุธธิตสาร เป็นเจ้าอาวาส ท่านพระครูมีความประสงค์จะตกแต่งพระอุโบสถด้วยฝีมือช่างเมืองเพชร เช่นเดียวกับพระอุโบสถวัดเกาะหลัก ท่านพระครูจึงได้ติดต่อไปยังช่างเมืองเพชรที่เคยมารสร้างงานประติมากรรมปูนปั้นประดับพระอุโบสถวัดเกาะหลัก คือ ครูพิน อินฟ้าแสง

ลักษณะเด่นของประติมากรรมปูนปั้นวัดคั่นกระได

1. มีความแตกต่างกันของลวดลายที่ใช้ในการประดับตกแต่งพระอุโบสถ ตั้งแต่หน้าบัน หน้าอุดปีกนก คอซอง กุหา ทั้งด้านหน้าและด้านหลัง และซุ้มหน้าต่างทั้ง 10 ซุ้ม ซึ่งมีลวดลายที่แตกต่างกันทั้งหมด ทั้งส่วนที่เป็นตัวเนื้อเรื่องและลายพื้น และมีความพิเศษ คือ ไม่สามารถที่จะแบ่งออกเป็นสองส่วนที่เหมือนกันได้ ไม่เป็น Bi-Symmetry แสดงถึงความเป็นอัจฉริยะในการคิดประดิษฐ์ออกแบบของช่าง

2. ภาพปูนปั้นประเภทตัวทับลาย มีความลอยเด่นออกมาจากผนัง ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ประจำตัวของช่าง

ซุ้มหน้าต่าง ช่องที่ 4 ด้านทิศเหนือ วัดคั่นกระได

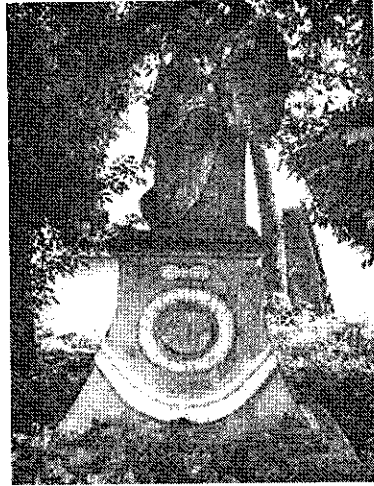

ซุ้มหน้าต่าง ช่องที่ 5 ด้านทิศเหนือ วัดคั่นกระได

- อนุสาวรีย์หรือประติมากรรมปูนปั้นหุ่นคน รอบเมรุปูน วัดพลับพลายชัย จังหวัด เพชรบุรี

สร้าง ปี พ.ศ. 2491 และปั้นเพิ่มเติม ในปี พ.ศ. 2495

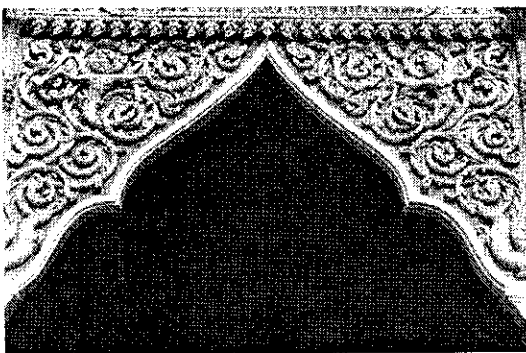
ประติมากรรม ประดับเมรุ วัดพลับพลายชัย

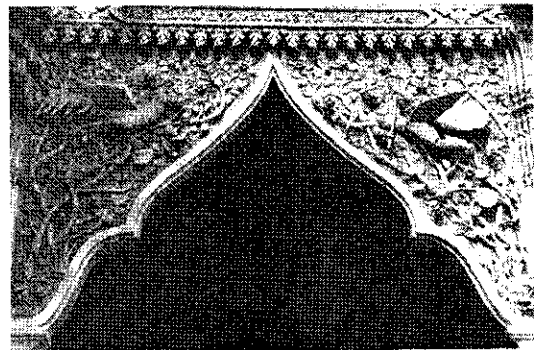
ประติมากรรมประดับเสาทางเข้า วัดพลับพลายชัย

- ประติมากรรมปูนปั้นหน้าบัน พระวิหารพระคันธารราษฎร์ วัดพลับพลายชัย จังหวัด เพชรบุรี

วิหารพระคันธารราษฎร์ เป็นอาคารทรงไทยขนาด 6 ห้อง เจาะหน้าต่างทั้งหมด มีโดงหน้าหลัง หลังคาซ้อน 3 ลด ประดับช่อฟ้าใบระกา แต่เดิมลายปูนปั้นที่หน้าบันทั้งสองข้างไม่มี จึงได้เริ่มทำเพิ่มเติมเมื่อ พ.ศ. 2500 แล้วเสร็จเมื่อ พ.ศ. 2501 โดยมี ครูพิน อินฟ้าแสง เป็นช่างปั้น

อุหาได้หน้าบัน วิหารพระคันธารราษฎร์ ทิศตะวันตก

อุหาได้หน้าบัน ทิศตะวันออก วัดพลับพลายชัย

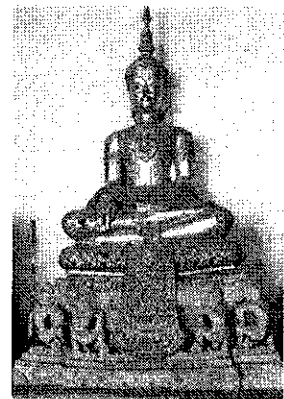
ลักษณะเด่นของปูนปั้นประดับหน้าบัน วิหารพระคันธารราษฎร์

1. เป็นลายปูนปั้นประเภทที่เรียกว่า ตัวทับลาย
2. ลายปูนปั้นในแต่ละส่วนของหน้าบัน ทั้งหน้าบัน หน้าอุคปิคนก และคูหามีการออกแบบที่แตกต่างกัน แต่ทั้งหมดมีความกลมกลืนสัมพันธ์กัน
3. ลายปูนปั้นคูหาได้หน้าบันด้านทิศตะวันตก ปั้นเป็นลายก้านขดเถาไขว้ ลักเถา ยอดใบลายบิดกลับแบบกนกเขมรหรือลายผักกูด ยอดลายตรงกลางออกภาพเมฆลากับรามสูร ซึ่งครุพิน อินฟ้าแสง ชอบลายยอดกลับนี้มาก
4. ใบโพธิ์ที่ใช้ตกแต่งต้นโพธิ์ที่พระพุทธรูปเจ้าประทับนั่งสามารถพริ้วไหวได้เมื่อลมพัด
5. ลายปูนปั้นประดับคูหาได้จั่วกลางหน้าบันด้านทิศตะวันออก ปั้นเป็นรูป คชปักษี และกบิลปักษีทับอยู่บนลายต้นไม้อื่น ใบไม้ ดอกไม้ คล้ายป่าหิมพานต์ ประกอบด้วยสัตว์หลายชนิด เช่น รังผึ้ง กระจง นก กิ้งก่า เมลงมูม ตะขาบ แสดงถึงความละเอียดอ่อนของช่าง ในการเสริมเติมแต่งรายละเอียดของลวดลายได้อย่างอัศจรรย์

- ประติมากรรมปูนปั้นประดับหน้าบันประตูทางเข้าวัดกำแพงแดง จังหวัด เพชรบุรี

- ประติมากรรมปูนปั้นประดับหน้าบันหอดฉัน พ.ศ. 2503,
หน้าบันประตูทางเข้า ฝ่ายสังฆาวาส 2504 ,
ปูนปั้นประดับหน้าบันประตูทางเข้าวิหารคต พ.ศ.2505,
ลายปูนปั้นประดับฐานพระพุทธรูป ภายในพระวิหารคต
วัดมหาธาตุวรวิหาร 2504

- ประติมากรรมปูนปั้นประดับหน้าบันวิหารหลวงพ่อโต
วัดสระเกศ กรุงเทพ สร้างในปี พ.ศ. 2505

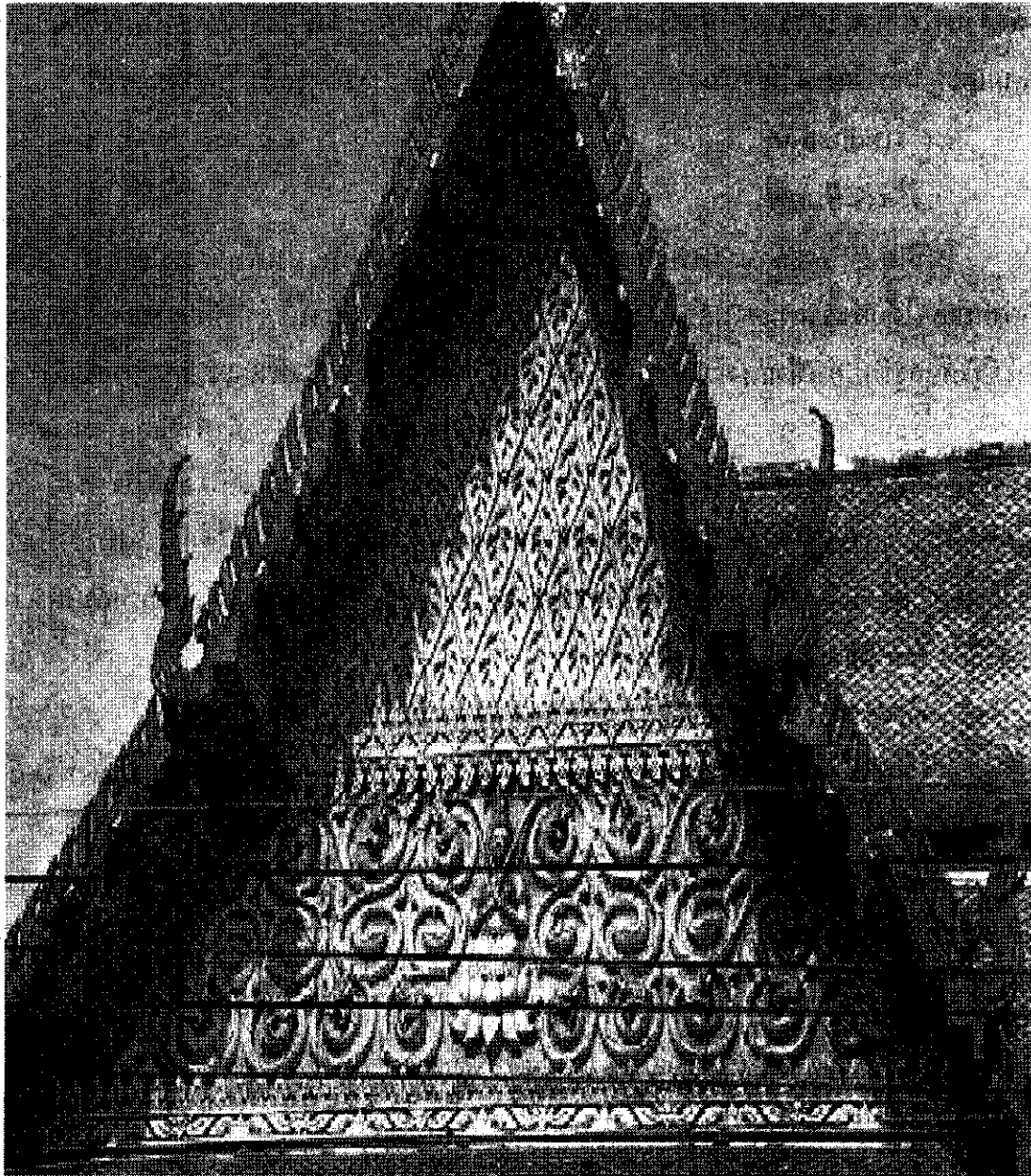

ลายปูนปั้นประดับฐานพระพุทธรูป

- ประติมากรรมปูนปั้นประดับหน้าบันโรงเรียนปริยัติธรรม วัดปลับพลายชัย

วัดปลับพลายชัย ได้ก่อสร้างอาคารโรงเรียนปริยัติธรรม เมื่อ พ.ศ. 2510 ทางวัดได้มาขอให้ครุพิน อินฟ้าแสง ช่วยฝากฝีมืออีกครั้ง ซึ่งขณะนั้น ท่านมีอายุถึง 72 ปีแล้ว ประกอบกับสุขภาพไม่ค่อยดี มีอาการเจ็บหัวเข่าไม่สามารถปีนขึ้นนั่งร้านเพื่อปั้นหน้าบันบนที่สูงได้ แต่ด้วยความเกรงใจ จึงตอบตกลง และได้ขอให้ทางวัดทำบันไดเวียนขึ้นไปถึงหน้าจั่ว โดยมีที่พัก

ระหว่างบันไดด้วย และขอปั้นหน้าบันด้านทิศตะวันออกเพียงด้านเดียวเท่านั้น ส่วนหน้าบันมุขด้านทิศเหนือ 2 หน้าบัน ให้ครูทองร่วง เอ็มโอบุทธ์ ซึ่งเป็นศิษย์ปั้นลาย และหน้าบันด้านทิศตะวันตกให้ ครูเฉลิม พึ่งแดง เป็นผู้ปั้นร่วมด้วย และงานปั้นหน้าบันอาคาร โรงเรียนปริยัติธรรมนี้เป็นงานปั้นปูนจีนสุดท้ายของ ครูพิน อินฟ้าแสง

ประติมากรรมปูนปั้นประดับหน้าบันโรงเรียนปริยัติธรรม วัดพลับพลาชัย จังหวัดเพชรบุรี

4.3 งานสถาปัตยกรรม

- เขียนแบบแปลนในการซ่อม พระศรีรัตนมหาธาตุ วัดมหาธาตุวรวิหาร จังหวัดเพชรบุรี

สมัยพระสุวรรมุณี (จิต ธิตรัตน์) เป็นเจ้าอาวาส พระปรารังค์วัดมหาธาตุวรวิหาร ได้หักพังลงมาใน พ.ศ. 2471 พระสุวรรมุณี จึงได้มอบหมายให้ครูพิน อินฟ้าแสง เป็นผู้เขียนแบบแปลนและดูแลการซ่อม ปัจจุบันแบบแปลนที่ใช้ในการก่อสร้างในครั้งนั้นได้สูญหายไป

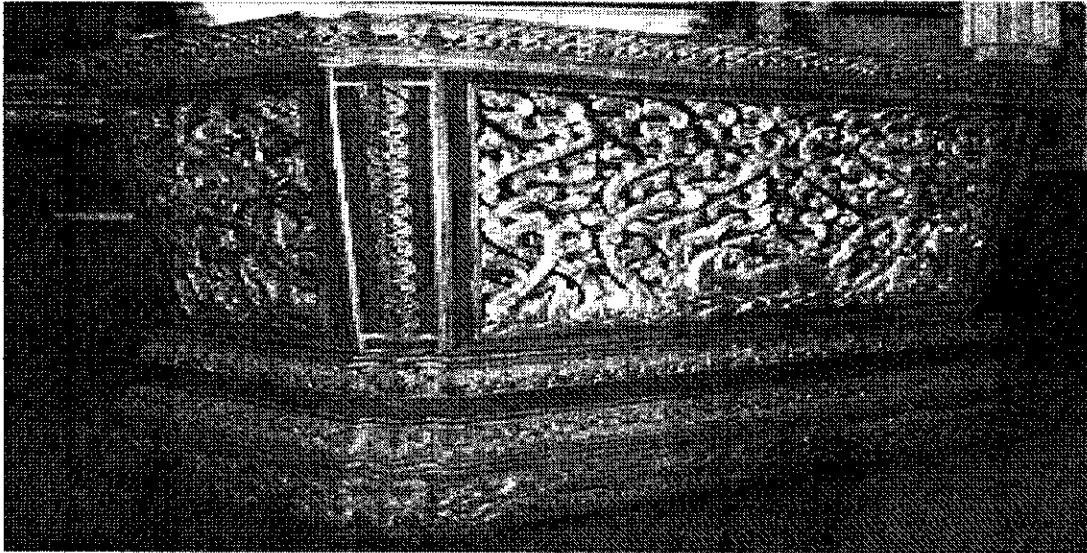
4.4 งานแกะสลัก

- แกะสลักหีบศพ

ในปี พ.ศ. 2486 นางพงษ์ อินฟ้าแสง มารดาของ ครูพิน อินฟ้าแสง มีอายุได้ 72 ปี เห็นว่าตนเองได้แก่ชราลงมากแล้ว จะเสียชีวิตลงเมื่อไรก็ยังไม่ทราบได้ เพื่อความไม่ประมาท จึงได้สั่งให้ ครูพิน อินฟ้าแสง จัดการต่อหีบศพให้ 1 ใบ ครูพิน อินฟ้าแสง ทนการรบเร้าของ มารดาไม่ได้จึงได้เริ่มทำการต่อหีบศพให้มารดา ตั้งแต่ พ.ศ. 2486 ทำบ้างหยุดบ้าง แกะสลักแกะสลักหีบศพอยู่นานถึง 5 ปี จึงเสร็จใน พ.ศ. 2491 หลังจากนั้นเพียงไม่กี่เดือน นางพงษ์ อินฟ้าแสง ก็ถึงแก่กรรม หีบศพใบนี้จึงได้ใช้ครั้งแรกและหีบศพใบนี้ได้ใช้ครั้งสุดท้ายในการบรรจุศพของ ครูพิน อินฟ้าแสง เมื่อพ.ศ. 2516 ปัจจุบันหีบศพนี้ได้เก็บรักษาไว้ที่วัดพลับพลาชัย อำเภอมือง จังหวัดเพชรบุรี

ลักษณะเด่นของหีบศพ

1. หีบศพใบนี้มีกรออกแบบพิเศษ คือ ออกแบบสำหรับบรรจุศพในท่านั่งพิงหลัง งอเข่า เล็กน้อย
2. เป็นหีบศพที่แกะสลักด้วยไม้สัก ประดิษฐ์ลวดลายทั้ง 4 ด้านให้มีความแตกต่างกัน และด้านหน้าได้แกะสลักเป็นรูปแพะ ซึ่งเป็นสัตว์ประจำนามปีเกิดของนางพงษ์ อินฟ้าแสง มารดาครูพิน อินฟ้าแสง และสัตว์ประจำนามปีเกิดของครูพิน อินฟ้าแสง เองด้วย

หีบศพ ของครูพิน อินฟ้าแสง

- แกะสลักลวดลายประดับตกแต่งคอสอง บ้านกระท่อมพงษ์ศิลป์

บ้านกระท่อมพงษ์ศิลป์ ได้ก่อสร้างที่เรือนหลังเดิมถูกไฟไหม้ คราวที่ไฟไหม้เมืองเพชรบุรีครั้งใหญ่ พ.ศ. 2458 โดย นางพงษ์ อินฟ้าแสง เป็นผู้ควบคุมการก่อสร้าง ผ่านมาอีก 28 ปีใน พ.ศ. 2486 นางพงษ์ อินฟ้าแสง ได้สั่งให้ ครูพิน อินฟ้าแสง แกะสลักหีบศพให้ เพื่อเป็นการถ่วงเวลาการแกะสลักหีบศพ ครูพิน อินฟ้าแสง จึงได้ใช้เวลาไปในการแกะสลักลวดลายประดับคอสองที่บ้านกระท่อมพงษ์ศิลป์

ลวดลายประดับตกแต่งคอสอง ประกอบด้วย ลายก้านขด ตรงกลางแกะสลักเป็นรูปพานรัฐธรรมนูญ มีอักษรจารึกว่า “ พ.ศ. สิริโกคา นมาสะโย 58 ” เป็นลักษณะเด่นของลวดลายประดับตกแต่งคอสอง ที่สะท้อนให้เห็นถึงความคิดเกี่ยวกับความเป็นประชาธิปไตยของผู้ออกแบบลายแกะสลัก และความเป็นสิริมงคล อุดมด้วยทรัพย์สิน สักการะ สรรเสริญ และความสุข พร้อมกับจารึกปีศักราชที่สร้างบ้านหลังนี้อีกด้วย

4.5 งานวรรณกรรม

ผลงานด้านวรรณกรรมของ ครูพิน อินฟ้าแสง ถือเป็นผลงานที่โดดเด่นไม่น้อยไปกว่าผลงานด้านอื่น ๆ ผลงานด้านวรรณกรรมของท่าน ประกอบด้วยผลงานหลายประเภท เช่น โคลง ฉันท์ กาพย์ กลอน กระจู๋ จำนวนมากมาย ดังตัวอย่าง

- โคลงเรื่องรามเกียรติ์

โคลงชุดนี้ท่านได้ศึกษาจากบท พระราชนิพนธ์เรื่องรามเกียรติ์ ในฉันทลักษณ์ที่ 1 จากนั้นท่านได้แต่งเป็นโคลงทั้งหมด 589 บท แบ่งเป็นตอนได้ 306 ตอน แล้วจึงเขียนภาพรามเกียรติ์จากโคลงสี่สุภาพ ได้ประมาณ 70 ภาพตาม เนื้อเรื่อง 306 ตอน

ตัวอย่างโคลงเรื่องรามเกียรติ์ บางตอน

ภาพที่ 1 โคลงบทที่ 1, 2 เป็นภาพตอนเริ่มเรื่องรามเกียรติ์

ปฐมเหตุเริ่มเนื้อเรื่อง	รามเกียรติ์
คือหิรันตย์กษเพียร	ไผ่เฝ้า
ขอพรพระอิศวรเสถียร	สิงสู่ ตนแล
สมารถอาจองค์แก้ว	กลับม้วน แผ่นดิน
อิศวรยินเรื่องร้อน	พระทัย
ส่งพระนารายณ์ไป	ปราบด้วย
วราหาวตารไว	โลดเล่น ไปแล
ปราบหิรันตย์กษม้วย	คลี่พื้น คินเคิม

- สักวา

การถ่ายทอดความรู้ทางการช่าง นอกจากการสอนด้วยวิธีการธรรมดาแล้ว บทสักวาของครูพิน อินฟ้าแสง ก็เป็นอีกวิธีหนึ่งที่ทำให้ศิษย์มีการเรียนรู้สมบูรณ์ขึ้น

สักวาถ้าป็นเขียนแกะสลัก

ต้องรู้จักหลักเกณฑ์เป็นเหมาะสม

หงส์คู่ฟ้าม้าคู่ดินศิลปินนิยม

ดูขำคมศิลป์ไทยสมัยโบราณ

สัตว์พิฤทธิพอมถนอมแบบ

จะดูแบบยลนักเป็นหลักฐาน

หรือช่างพิชิตอมไซร์เป็นได้การ

ถูกหลักฐานการช่างทุกอย่างเอ.

ครูพิน อินฟ้าแสง ช่างศิลป์พื้นเมืองเพชรบุรี ได้สร้างผลงานศิลปะที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะของตน และแสดงเอกลักษณ์ของช่างพื้นเมืองเพชรบุรี ที่เรียกว่า สกulpture ช่างเมืองเพชร ได้อย่างเต็มรูปแบบ และได้สร้างงานทางศิลปะมาอย่างต่อเนื่อง ผลงานศิลปะหลายด้านของครูพิน อินฟ้าแสง ได้เป็นที่ประจักษ์และเป็นการเชิดชูงานศิลปะสกulpture ช่างเมืองเพชรให้เป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวางทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับประเทศ เป็นการสร้างพลังในการสืบทอดอนุรักษ์ศิลปะท้องถิ่นเพชรบุรีให้แก่ช่างศิลปะในรุ่นต่อมา ดังที่ ศาสตราจารย์ เจือ สตะเวทิน ได้กรุณาแต่งโคลงเชิดชูเกียรติให้กับครูพิน อินฟ้าแสง ลงในหนังสือที่ระลึกในการ ฌาปนกิจศพ ครูพิน อินฟ้าแสง เมื่อวันที่ 28 มีนาคม 2517 ดังนี้

“ เพชรบุรีรินทร์ถิ่นแก้ว	จิตรกร
รังสฤษฎ์จิตรกรรมขจร	ชื่อค้อง
คุณพินกือนุสรณ์	นายหนึ่ง เพื่อนเฮย
ลูกเพชรเมืองเพชรห้อง	ชื่อนั้นยังเสถียร
รามเกียรติ์เพียรวาดไว้	วงศิลป์
เกียรติยศย่อมจะยืน	อยู่ยัง
วิญญูณแห่งท่านพิน	ยังรักย์ ศิลป์เฮย
อนุชาติอนุรักษ์รัง	สืบเชื้อศิลป์สยาม โสคติเทอญ ”

5. พัฒนาการศิลปะพื้นเมืองเพชรบุรี

ศิลปะพื้นเมืองเพชรบุรีในระยะแรก

ศิลปะพื้นเมืองในระยะแรกเป็นศิลปะในวัฒนธรรมทวารวดี ดังตัวอย่างลายปูนปั้นประดับโบราณสถานทุ่งเศรษฐี อำเภอชะอำ และธรรมจักรศิลา กวางหมอบ ที่พบทั้งในอ.เมือง และที่แหล่งโบราณคดีบ้านหนองปรัง อ.เขาย้อย ต่อมาเมื่ออาณาจักรเขมรได้แผ่ขยายอำนาจเข้ามายังภูมิภาคนี้ ในสมัยพระเจ้าชัยวรมันที่ 7 ได้ปรากฏหลักฐานทางสถาปัตยกรรมและลายปูนปั้นประดับโบราณสถาน วัดกำแพงแลง เป็นรูปแบบศิลปะในวัฒนธรรมเขมรแบบบายน เนื่องจากการขยายอำนาจของเขมรมายังพื้นที่ของเมืองเพชรบุรีอยู่ในช่วงระยะเวลาไม่นานนัก จึงทำให้ศิลปะแบบเขมรมีอิทธิพลต่อศิลปะดั้งเดิมไม่มากนัก

ยุคทองแห่งศิลปะพื้นเมืองเพชรบุรี

หลังจากที่เมืองเพชรบุรี ได้มีฐานะเป็นส่วนหนึ่งของอาณาจักรสุโขทัย และอาณาจักรอยุธยา ศิลปะพื้นเมืองได้พัฒนาการอย่างต่อเนื่องและยาวนาน จนสามารถสร้างงานศิลปะได้อย่างวิจิตรบรรจง มีความโดดเด่น และเป็นเอกลักษณ์ที่แตกต่างจากศิลปะในสมัยเดียวกัน นักวิชาการจึงได้เรียกรวมศิลปะในยุคทองนี้ว่า ศิลปะ “สกุลช่างเมืองเพชร” ซึ่งสะท้อนถึงความเหมาะสมในหลายประการทางด้านสภาพสังคมและวัฒนธรรม ที่หล่อหลอมและผลักดันให้ศิลปะพัฒนาสู่ความสูงสุด

ยุคชะลอตัวของพัฒนาการศิลปะพื้นเมืองเพชรบุรี

ผลจากการเสียกรุงศรีอยุธยา ถึงแม้จะไม่ทำให้เมืองเพชรบุรีเสียหายจากภัยสงคราม แต่ก็ทำให้การพัฒนาในด้านต่าง ๆ ชะลอตัวตามสภาวะ การเมือง เศรษฐกิจ และสังคม ที่มีปัจจัยมาจากการเมืองเป็นสำคัญ ซึ่งเป็นผลทำให้การสร้างงานศิลปะพื้นเมืองเพชรบุรีในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น มีพัฒนาการไม่มากนัก และได้ปรากฏผลงานศิลปะในสมัยนี้ในจำนวนจำกัด โดยผลงานส่วนใหญ่ได้รับการถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิต และแนวคิดในการสร้างงานมาจากอดีต

ศิลปะพื้นเมืองเพชรบุรียุคการแข่งขัน

หลังจากที่ศิลปะพื้นเมืองเพชรบุรีมีพัฒนาการถึงขีดสูงสุดในยุคทอง และชะลอตัวในช่วงต้นของกรุงรัตนโกสินทร์ เป็นระยะเวลาพร้อมร้อยปี ศิลปะพื้นเมืองเพชรบุรีจึงได้ถูกกระตุ้นให้มีพัฒนาการที่สร้างสรรค์อีกครั้งหนึ่ง ด้วยเหตุปัจจัยของการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม ที่เกิดขึ้นโดยการเล็งเห็นความสำคัญของเมืองเพชรบุรีในฐานะเมืองที่มีศักยภาพในการปรับปรุงให้เป็นเมืองเพื่อการท่องเที่ยว พักผ่อน ดากอากาศ ของราชสำนักและขุนนาง ซึ่งเป็นแผนหนึ่งในการพัฒนาปรับประเทศให้ทันสมัย อันเป็นนโยบายในการป้องกันการรุกรานจากลัทธิอาณานิคม และผลของการปรับปรุง ทำให้มีการสร้างพระราชวังถึง 3 แห่งในจังหวัดเพชรบุรี การเข้ามาของศิลปะตะวันตก, การเข้ามาของศิลปะจากเมืองหลวง, การใช้ช่างศิลปะพื้นเมืองเพื่อการพัฒนาอย่างกว้างขวาง และการเกิดขึ้นของช่างศิลปะจำนวนมาก เริ่ม

ตั้งแต่การสร้างพระนครคีรี ในสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทำให้เกิดการสร้างงานจิตรกรรมฝาผนังพระอุโบสถโดยขรัวอินโข่ง ในการบูรณะวัดมหาสมณาราม จนถึงการสืบทอดแนวคิดการสร้างงานจิตรกรรม สกulptช่างขรัวอินโข่ง ในเวลาต่อมา และได้มีการพัฒนาช่างศิลปะตามวัดวาอารามต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง เกิดเป็นกลุ่มช่างศิลปะพื้นเมืองขึ้น เช่น กลุ่มช่างวัดยาง, กลุ่มช่างวัดใหญ่สุวรรณาราม, กลุ่มช่างวัดพระทรง, กลุ่มช่างวัดเกาะ และกลุ่มช่างที่สืบทอดแนวคิดจิตรกรรม “ สกulptช่างขรัวอินโข่ง ”

การเกิดขึ้นของช่างกลุ่มต่าง ๆ มากมาย เป็นผลให้ช่างต้องมีการพัฒนาผลงานให้เป็นที่ยอมรับของสังคม และยกระดับงานช่างในกลุ่มของตน เพื่อเป็นการยกระดับความสามารถทางการช่างของตนเองด้วย ดังนั้นในช่วงระยะเวลา พ.ศ. 2400 ถึง พ.ศ. 2500 จัดเป็นยุคแห่งการแข่งขันทางการสร้างงานศิลปะพื้นเมืองเพชรบุรี

กลุ่มช่างที่สืบทอดแนวคิดจิตรกรรม “ สกulptช่างขรัวอินโข่ง ” จัดเป็นช่างศิลปะพื้นเมืองเพชรบุรีกลุ่มหนึ่ง ที่ช่างศิลปะหลายท่านได้มีการนำแนวคิดในการสร้างผลงานศิลปะมาใช้ในหลายรูปแบบจนสามารถสร้างชื่อเสียงจนเป็นที่ยอมรับของสังคม อาทิ หลวงพ่อฤๅษี วัดพลับพลาชัย (พ.ศ. 2378 - 2464), ครูหวน ตาลวันนา (พ.ศ. 2404 - 2495), อาจารย์ปัญญาบุญโญ (พ.ศ. 2417 - 2490), ครูเลิศ พ่วงพระเดช (พ.ศ. 2437 - 2513) และครูพิน อินฟ้าแสง (พ.ศ. 2438 - 2515) เป็นต้น

ครูพิน อินฟ้าแสง มีอายุอยู่ในช่วงเวลา และสภาพแวดล้อมทางสังคมวัฒนธรรมที่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาตนเองสู่การเป็นช่างศิลปะพื้นเมืองเพชรบุรี และท่านได้สร้างผลงานในยุคแห่งการแข่งขันทางด้านศิลปะ โดยมีแนวคิดในการสร้างผลงานศิลปะที่หลากหลาย เพื่อพัฒนาผลงานและสร้างชื่อเสียงให้เป็นที่ยอมรับในแวดวงศิลปะ

แนวคิดประการแรกของท่าน คือการอนุรักษ์ความรู้และภูมิปัญญา ที่ได้รับถ่ายทอดมาจากช่างศิลปะรุ่นก่อน ได้แก่ แนวคิดแบบ ศิลปะ “ สกulptช่างเมืองเพชร ” และแนวคิดจิตรกรรม “ สกulptช่างขรัวอินโข่ง ” แนวคิดในการอนุรักษ์รูปแบบศิลปะจากการถ่ายทอดนี้มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง เพราะเป็นการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมของท้องถิ่น และรักษาเอกลักษณ์ความเป็นศิลปะพื้นเมืองเพชรบุรี

แนวคิดประการที่สอง คือแนวคิดการสร้างเอกลักษณ์ของตนเอง เป็นแนวคิดที่มีผลมาจากกระแสของการแข่งขัน การสร้างความโดดเด่นของช่างศิลปะจึงมีความสำคัญ ช่างศิลปะพื้นเมืองหลายท่าน ได้พยายามสร้างผลงานที่สามารถรักษาความเป็นศิลปะพื้นเมืองเพชรบุรีที่ถูกลดทอดมาแต่อดีต ในขณะเดียวกันก็สร้างความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะกลุ่มและเอกลักษณ์เฉพาะตนเอง เพื่อตอบสนองความต้องการของสังคมแห่งการแข่งขัน โดยเฉพาะ ครูพิน อินฟ้าแสง ท่านใช้แนวคิดการสร้างประติมากรรมปูนปั้นลอยเด่นออกจากผนัง, แนวคิดการออกแบบลายที่หลากหลายไม่ซ้ำแบบเดิม และแนวคิดการสร้างประติมากรรมปูนปั้นเคลื่อนไหว เป็นลักษณะเด่นในการสร้างงาน แนวคิดทั้ง 3 เป็นแนวคิดที่ทำให้เกิดพัฒนาการด้านงานปูนปั้นเป็นอย่างมาก

แนวคิดประการสุดท้าย คือแนวคิดที่เกิดจากอิทธิพลของการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม ประกอบด้วย แนวคิดทางการเมือง, แนวคิดจากการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ, แนวคิดที่เกี่ยวกับศาสนา ความเชื่อ, แนวคิดที่มีผลจากวัฒนธรรมการเรียนรู้และการศึกษา และแนวคิดจากสภาพทางสังคม ซึ่งมีอิทธิพลต่อการสร้างงานศิลปะของครูพิน อินฟ้าแสง อย่างชัดเจน และช่างศิลปะพื้นเมืองเพชรบุรีที่ร่วมสมัยในกลุ่มเดียวกันกับท่าน ก็ได้สร้างผลงานศิลปะที่รับอิทธิพลมาจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมวัฒนธรรมนี้เช่นกัน

แนวคิดในการสร้างผลงานทั้ง 3 ประการใหญ่ๆดังที่ได้กล่าวมา ทำให้ได้เห็นภาพรวมของพัฒนาการศิลปะพื้นเมือง ในสมัยนี้ได้ในระดับหนึ่ง กล่าวคือความสำคัญของพัฒนาการศิลปะจะอยู่บนพื้นฐานของการอนุรักษ์ศิลปะแบบเดิม การสร้างเอกลักษณ์เฉพาะของช่างศิลปะจะใช้แนวคิดที่แตกต่างในการพัฒนารูปแบบลวดลายและเทคโนโลยีเป็นประการสำคัญ แต่แนวคิดในการสร้างผลงานศิลปะที่อธิบายเรื่องราวทางสังคมและวัฒนธรรม ยังอยู่ในขอบเขตที่จำกัด โดยมีกระแสจารีต ประเพณี และบรรทัดฐานทางสังคม เป็นข้อกำหนด

ข้อสังเกตอีกประการหนึ่งคือ ช่างศิลปะพื้นเมืองเพชรบุรีในสมัยนี้มีความสามารถหลายด้าน ดังตัวอย่าง อาจารย์ฤทธิ์ วัดปลับปลาชัย มีความสามารถทางจิตรกรรม ประติมากรรมปูนปั้น แกะหนังใหญ่ และความสามารถทางด้านการเล่นละคร โดยท่านเป็นผู้ฝึกสอนการแสดงหนังใหญ่, ครูหวน ตาลวันนา มีความสามารถทางจิตรกรรม ประติมากรรมปูนปั้น แกะสลักการทำทองรูปพรรณ การแสดงละคร ลิเก, อาจารย์เป่า ญาณปัญญา มีความสามารถทาง

จิตรกรรม ประติมากรรมปูนปั้น การประดับตกแต่งเมรุโดยใช้เครื่องดนตรีกลไกต่าง ๆ, ครุพิน อินฟ้าแสง มีความสามารถทางจิตรกรรม ประติมากรรมปูนปั้น แกะสลัก สถาปัตยกรรม สลัก หยก งานดอกไม้สด วรรณกรรม เป็นต้น

ความสามารถที่หลากหลายของช่างศิลปะสมัยนี้ ไม่ได้เกิดขึ้นเฉพาะครุพิน อินฟ้าแสง หรือเฉพาะช่างในกลุ่มนี้เท่านั้น ช่างศิลปะกลุ่มอื่น ๆ ก็มีความสามารถทางการช่างที่หลากหลาย เช่นกัน ซึ่งสันนิษฐานได้ว่า ระบบการศึกษาในช่วงระยะเวลานั้นที่มีวัดเป็นศูนย์กลางเป็นปัจจัยสำคัญ เพราะวัดเป็นแหล่งรวบรวมความรู้ทางช่างศิลปะแขนงต่าง ๆ และถ่ายทอดความรู้ทางการช่างศิลปะในทุกแขนงโดยไม่แยกจากกัน ดังนั้นความรู้ทางการช่างและแนวคิดทางศิลปะที่เป็นองค์รวมจึงเกิดขึ้น ซึ่งช่างศิลปะสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้อย่างเหมาะสมกับประเภทของงานศิลปะ

ศิลปะพื้นเมืองเพชรบุรีในปัจจุบัน

หลังจากการสิ้นสุดของศิลปะพื้นเมืองเพชรบุรียุคแข่งขัน เนื่องจากช่างศิลปะพื้นเมืองในยุคนี้ได้ทยอยเสียชีวิตลง นับตั้งแต่ หลวงพ่อฤทธิ์ พ.ศ. 2464, อาจารย์เป้า ญาณปัญญา พ.ศ. 2490, ครูหวน ตาลวันนา พ.ศ. 2495, ครูเลิศ พ่วงพระเดช พ.ศ. 2513 และครุพิน อินฟ้าแสง พ.ศ. 2515 ช่างศิลปะในรุ่นต่อมาได้สร้างผลงานที่มีความเป็นลักษณะเฉพาะแต่ละสาขามากขึ้น เช่น ศิษย์ของครูเลิศ พ่วงพระเดช มักจะเป็นช่างเขียน, ศิษย์ของครุพิน อินฟ้าแสง มักจะเป็นช่างปูนปั้น เป็นต้น ที่เป็นเช่นนี้อาจจะมาจากหลายสาเหตุ เช่น ระบบการศึกษาระดับใหม่ที่แยกโรงเรียนออกจากวัด, ระบบการถ่ายทอดโดยภูมิปัญญาเปลี่ยนไป และช่างศิลปะสมัยนี้มีความสามารถเฉพาะทางมากขึ้น เป็นต้น

จากการศึกษา ช่างศิลปะรุ่นศิษย์ของ ครุพิน อินฟ้าแสง พบว่า นายสุพัฒน์ อินฟ้าแสง มีความเป็นสหศิลปะมากที่สุด คือสร้างงานศิลปะที่หลากหลายสาขาวิชาช่าง เช่นงานจิตรกรรม, งานปูนปั้น, งานแกะสลักไม้ และงานสลักหยก เป็นต้น ที่เป็นเช่นนี้อาจมาจากเหตุที่ได้อาศัยอยู่กับ ครุพิน อินฟ้าแสง มาโดยตลอด สำหรับศิษย์อื่น ๆ เช่น นายทองร่วง เอ็มโอยฐ์ นายถ้ำรวบ เอ็มโอยฐ์ นายสุรินทร์ ภาณุมาศ มีความถนัดเฉพาะทางด้านช่างปูนปั้นมากกว่า

นายทองร่วง เอ็มโอบู้ และนายสำรวย เอ็มโอบู้ ในปัจจุบันเป็นผู้มีชื่อเสียงด้านงานปูนปั้น ที่สร้างผลงานสืบทอดศิลปะพื้นเมืองเพชรบุรี มีเหตุปัจจัยสำคัญที่ส่งเสริมหลายประการ ได้แก่ประการแรกได้สืบทอดแนวคิดความเป็นศิลปะ “ สกulptช่างเมืองเพชร ” อย่างต่อเนื่อง ประการที่สองได้สร้างเอกลักษณ์โดยใช้แนวคิดทางการเมืองเป็นจุดเด่น ประการสุดท้ายเป็นแนวคิดที่เกิดจากอิทธิพลของการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม ซึ่งช่างปูนปั้นทั้งสองคนได้นำเหตุการณ์เปลี่ยนแปลงทางการเมืองมาเสนอในผลงานปูนปั้นประดับตกแต่งอาคารสถาปัตยกรรม ทั้งที่เป็นอาคารทางศาสนาและอาคารทั่วไป

การสร้างงานปูนปั้นลักษณะดังกล่าวเป็นการสร้างจุดเด่นให้แก่ช่างศิลปะเอง และเป็นการกระตุ้นให้เกิดความสนใจในศิลปะพื้นเมืองเพชรบุรี ถึงแม้ว่าจะมีกระแสการวิพากษ์วิจารณ์จากสังคมอยู่บ้าง แต่ถือเป็นความกล้าหาญของช่างศิลปะที่นำเสนอความแปลกใหม่แก่สังคมในสภาพสังคมที่มีการต่อสู้ทางการเมืองเพื่อประชาธิปไตย และมีการวิพากษ์วิจารณ์สูง

6. ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อการศึกษาวิจัยพัฒนาการศิลปะพื้นเมืองเพชรบุรี

การศึกษาวิจัยศิลปะพื้นเมืองเพชรบุรี ที่ผ่านมาในอดีต ส่วนใหญ่เป็นการศึกษาศิลปะในภาพรวม ซึ่งเป็นการวิเคราะห์ทางด้านประวัติศาสตร์ศิลปะ โดยใช้ผลงานศิลปะเป็นตัวตั้งแต่เพียงอย่างเดียว อาจเนื่องมาจากมีข้อจำกัดบางประการในการศึกษาประวัติของผู้สร้างผลงานศิลปะเพื่อประกอบในการวิเคราะห์ เช่น การศึกษาศิลปะพื้นเมืองเพชรบุรีในสมัยอยุธยา หรือ การศึกษาศิลปะพื้นเมืองเพชรบุรีสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น เป็นต้น

ต่อมาเมื่อมีการจัดบันทึกชื่อผู้สร้างผลงานศิลปะ การศึกษาวิจัยศิลปะโดยการใช้ผลงานและประวัติผู้สร้างมาประกอบในการวิเคราะห์ร่วมกัน ทำให้สามารถเห็นภาพของพัฒนาการได้จากแนวคิดที่แท้จริงในการสร้างผลงานศิลปะ ทำให้มีความถูกต้องชัดเจนมากขึ้น อันจะนำไปสู่การศึกษาและการอ้างอิงต่อไปในอนาคต

แต่จากการศึกษาพบว่า ยังไม่มีการศึกษาด้านประวัติและผลงานของช่างศิลปะพื้นเมืองเพชรบุรี ที่มีชื่อเสียงในอดีตหลายท่านอย่างจริงจัง ทั้งๆที่ในปัจจุบันมีความเป็นไปได้มากในการทำการศึกษา เนื่องจากมีข้อมูลที่ได้จัดบันทึกไว้, ศึกษาจากประวัติศาสตร์บอกเล่า ในกลุ่มญาติ

ศิษย์ ผู้ใกล้ชิด หรือผู้ศึกษาศิลปะร่วมกัน เป็นต้น เพื่อให้เกิดความถูกต้องของข้อมูลในการวิเคราะห์มากที่สุด และเห็นภาพของพัฒนาการศิลปะพื้นเมืองเพชรบุรี ในกรณีศึกษาจากช่างศิลปะอื่น ๆ ที่ร่วมสมัยกัน เพื่ออธิบายภาพรวมทางศิลปะที่ชัดเจนยิ่งขึ้น และสะท้อนให้เห็นแนวคิดของช่างศิลปะในการสร้างผลงานได้กว้างขึ้น

นอกจากนี้ การศึกษาประวัติและผลงานของช่างศิลปะพื้นเมืองเพชรบุรี ที่สร้างผลงานอยู่ในปัจจุบัน มีความสำคัญเช่นเดียวกัน เนื่องจากการศึกษาสามารถที่จะหาข้อมูลที่มีความถูกต้องได้ถึงร้อยเปอร์เซ็นต์ โดยเฉพาะข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดในการสร้างผลงานศิลปะของช่างศิลปะเอง และผลการศึกษาจะเป็นประโยชน์อย่างสูงในการนำไปศึกษาย้อนกลับ

ข้อเสนอแนะเพื่อการอนุรักษ์ศิลปะพื้นเมืองเพชรบุรี

ในปัจจุบันการศึกษาศิลปะพื้นเมืองเพชรบุรี อยู่ในสถานะที่น่าเป็นห่วง เนื่องจากผู้ที่มีความรู้ ความเข้าใจ ตั้งใจศึกษา และอนุรักษ์ศิลปะพื้นเมืองมีจำนวนน้อยมาก อันเป็นผลมาจากปัจจัยหลายประการ เช่น ความไม่เอื้ออำนวยของระบบการศึกษา, การแข่งขันทางการศึกษา, ความสัมพันธ์ของศาสนากับชุมชน, ปัจจัยทางเศรษฐกิจ, ความสัมพันธ์ทางสังคม เป็นต้น ปัจจัยต่าง ๆ เหล่านี้หรืออาจจะมีอีกหลายเหตุปัจจัยที่ทำให้การอนุรักษ์และพัฒนาศิลปะพื้นเมืองเพชรบุรีมีปัญหาอยู่ในปัจจุบันนี้

ในการอนุรักษ์ ศิลปะพื้นเมืองเพชรบุรี ให้คงอยู่และพัฒนาต่อไปในอนาคต ผู้วิจัยมีความเห็นว่า ควรมีความร่วมมือกันของท้องถิ่นในระดับต่าง ๆ ทั้งหน่วยงานของรัฐและเอกชน เพื่อทำการศึกษาวิจัยถึงปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการอนุรักษ์ และพัฒนาศิลปะพื้นเมืองเพชรบุรี และเมื่อได้ข้อสรุปแล้ว ต้องรีบดำเนินการแก้ไข ปรับปรุง และให้การสนับสนุน ตามประเด็นที่ได้ทำการศึกษา รวมทั้งเผยแพร่ต่อสาธารณชนต่อไป

บรรณานุกรม

- กรมวิชาการ. ศูนย์พัฒนาหนังสือ. (2536). เพชรในเพชรบุรี. กรุงเทพฯ : กรมวิชาการ.
- กรมศิลปากร. (2502). รวมเรื่องเมืองเพชรบุรี. นครหลวง : กรมศิลปากร. (พิมพ์เป็นอนุสรณ์ในงาน
ฌาปนกิจศพ คุณหญิงนิพันธ์สุริยานุวงศ์ (อายุ บุนนาค) ณ เมรุวัดมกุฏกษัตริยาราม 21
พฤษภาคม 2502)
- กรมศิลปากร กองโบราณคดี งานอนุรักษ์จิตรกรรมฝาผนัง. (2526). รายงานการอนุรักษ์จิตรกรรมฝา
ผนังวัดมหาสมณารามวรวิหาร พ.ศ. 2526. กรุงเทพฯ : กรมศิลปากร
- กรมศิลปากร. (2529). โครงการอนุรักษ์จิตรกรรมฝาผนังเร่งด่วนในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม
แห่งชาติฉบับที่ 6. กรุงเทพมหานคร : กรมศิลปากร.
- กัลยา เครือวุฒิชัย. (2537). การศึกษางานปูนปั้นสกุลช่างเพชรบุรี: กรณีตัวอย่างวัดสระบัว อำเภอ
เมือง จังหวัดเพชรบุรี. สารนิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรบัณฑิต (โบราณคดี), ภาควิชา
โบราณคดี คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- กุศล เขียมอรุณ (บรรณาธิการ). (2536). เพชรบุรี. กรุงเทพฯ : สารคดี.
- จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. สถาบันไทยศึกษา. (2534). เอกสารประกอบการสัมมนาทางวิชาการเรื่อง
เพชรบุรี: พัฒนาการทางสังคมและวัฒนธรรม. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.
- ฉัตรชัย อักษรศิลป์ รัชชัย องค์กรวุฒิเวทย์ บุญยฤทธิ์ ฉายสุวรรณ ภาวิณี สิริรุ่งนาวรัตน์ และอรพินท์
ศรีสง. (2533). เอกสารประกอบการสัมมนาเรื่อง การศึกษาและสำรวจร่องรอยของชุมชน
โบราณสมัยทวารวดี ในจังหวัดเพชรบุรี. สารนิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรบัณฑิต (โบราณคดี),
ภาควิชาโบราณคดี คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ฉาย เทวาทินิมิต. (2486). สมุดตำราลายไทย. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ นครเขมม บุกส์โตร์.
- ชมพูนุท ประศาสน์เศรษฐ์. (2540). เรื่องของปูน:เทคนิคการเตรียมปูนและปูนปั้นแบบประเพณีของ
ภาคเหนือและจังหวัดเพชรบุรี. วารสารเมืองโบราณ, 23(4), 54-64.
- ชินจิตต์ สุวรรณช่าง. (2536). ชีวิตประวัติ ชุมสุพรรณช่าง. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชวนพิมพ์.
(อนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพนายชุ่ม สุวรรณช่าง ณ เมรุวัดเกาะแก้วสุทธาราม อำเภอ
เมือง จังหวัดเพชรบุรี วันอาทิตย์ที่ 9 พฤษภาคม 2536 เวลา 16.00น).

- เดชา สดสวาท. (2542). "โบราณสถานทุ่งเศรษฐี" ข้อมูลจากการขุดแต่ง. *สารกรมศิลปากร* 12(1), 11-17.
- ทองร่วง เอ็มโอบุษฐ์. (2529). ลึกลงไปในความรู้ลึกของงานปูนปั้น. *ศิลปวัฒนธรรม*, 7(12), 76-80.
- น. ณ ปากน้ำ. (2525ก). ยุคทองแห่งศิลปะสมัยรัตนโกสินทร์. *วารสารเมืองโบราณ*, 8(2), 43-52.
- น. ณ ปากน้ำ. (2525ข). ศิลปะรัตนโกสินทร์. *วารสารเมืองโบราณ*, 8(1), 61-63.
- น. ณ ปากน้ำ. (2525ค). *สังคมไทยในจิตรกรรมฝาผนัง*. กรุงเทพมหานคร : สถาบันไทยคดีศึกษา.
- น. ณ ปากน้ำ. (2532). งานช่างเชิงชั้นครู ศิลปะปูนปั้นของช่างเพชรบุรีสมัยอยุธยา. *วารสารเมืองโบราณ*, 15(1), 86-88.
- นวลสวาท อัครนิมานนท์. (2535). ความเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเศรษฐกิจของเมืองเพชรบุรี (2400-2460). *วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต, ภาควิชาประวัติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*.
- บัวไทย แจ่มจันทร์. (2529). ปูนปั้นลงสีที่วัดปากคลองเพชรบุรี. *ศิลปวัฒนธรรม*, 7(10), 94-98.
- บัวไทย แจ่มจันทร์. (2534). พระอาจารย์เป่า วัดพระทรง. *วารสารเมืองโบราณ*, 17(4), 66-79.
- บัวไทย แจ่มจันทร์. (2535). *ช่างเมืองเพชร. เพชรบุรี : เพชรภูมิการพิมพ์. (ที่ระลึกงานพระราชทานเพลิงศพ ผู้ช่วยศาสตราจารย์บัวไทย แจ่มจันทร์ ด.ช. ค.ม.)*.
- ปิยะ อังกินันท์. (2542). *พระปิยมหาราชกับเมืองเพชร. เพชรบุรี : บริษัท เพชรภูมิการพิมพ์ จำกัด. (ที่ระลึก ในงานพระราชทานเพลิงศพ จำเริญเอกหญิง อุไร อังกินันท์ วันที่ 8 เมษายน พ.ศ. 2542)*.
- ปูนปั้นเมืองเพชรงานสะท้อนสังคม. (2540). *วารสารศิลปวัฒนธรรม*, 18(10), 40.
- พนิดา ปั้นเทียน. (2526). *จิตรกรรมฝาผนังที่อุโบสถวัดมหาสมณาราม อังหวัดเพชรบุรี. สารนิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรบัณฑิต (โบราณคดี), ภาควิชาโบราณคดี คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร*.
- มหาวิทยาลัยศิลปากร. (2524). *นิทรรศการภาพเขียนเรื่องรามเกียรติ์ อาจารย์พิน อินทามแสง. นครปฐม : มหาวิทยาลัยศิลปากร*.
- มานพ อิศรเดช. (2527). *การศึกษาจิตรกรรมฝาผนังสมัยอยุธยาตลิ่งข้างเพชรบุรีที่วัดใหญ่สุวรรณาราม. วิทยานิพนธ์ ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาโบราณคดีสมัยประวัติศาสตร์ ภาควิชาโบราณคดี บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร*.

70 การศึกษาพัฒนาการศิลปะพื้นเมืองเพชรบุรี : กรณีศึกษาประวัติและผลงานของ นายพิน อินฟ้าแสง

วินรส ชลวิทย์. (2540). เจริญเพชร ตาลวันนา. เพชรบุรี : บริษัท เพชรภูมิ การพิมพ์ จำกัด. (ที่ระลึก
ในงานพระราชทานเพลิงศพ อาจารย์เจริญเพชร ตาลวันนา 21 มิถุนายน พ.ศ. 2540).

ล้อม เฟื่องแก้ว. (2532). หลวงพ่อโตวัดบวร. ศิลปวัฒนธรรม, 10 (10), 76-79.

วัฒน์ จุฑะวิภาต. (2535). ศิลปกรรมของช่างทองเมืองเพชร:ความเป็นมาและสภาพปัจจุบัน.

กรุงเทพฯ : อัมรินทร์พริ้นติ้งกรุ๊ป.

วัดพลับพลาชัย จังหวัดเพชรบุรี. (2537). อนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพพระครูอาทรวชิรธรรม.

เพชรบุรี : เพชรภูมิออฟเซตการพิมพ์.

วัดมหาธาตุวรวิหาร จังหวัดเพชรบุรี. (2536). ประวัติวัดมหาธาตุวรวิหารจังหวัดเพชรบุรี. เพชรบุรี :

เพชรภูมิออฟเซต การพิมพ์.

วิษณุคา ทองแดง. (2539). เกลิม ฟังแดง ช่างมือเอกแห่งเมืองเพชร. วารสารเมืองโบราณ, 22(4), 129-
132.

วิยะดา ทองมิตร. (2522). จิตรกรรมแบบสากล สกุลช่างขรัวอินโข่ง. กรุงเทพฯ : ศูนย์ส่งเสริมและ
ค้นคว้าศิลปวัฒนธรรมไทย.

ศรีณีย์ ทองปาน. (2534). ชีวิตทางสังคมของช่างในสังคมไทยภาคกลางสมัยรัตนโกสินทร์ ก่อน พ.ศ.

2448. วิทยานิพนธ์ปริญญาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยมหิดล, คณะสังคมวิทยาและ
มานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ศรีศักร วัลลิโภดม. (2534). เพชรบุรีกับความเป็นนครประวัติศาสตร์. วารสารเมืองโบราณ, 17(4),
17-41.

ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี. วิทยาลัยครูเพชรบุรี. (2533ก). การอนุรักษ์สถาปัตยกรรม

ประติมากรรม และจิตรกรรมในเพชรบุรี. กรุงเทพมหานคร : ห.จ.ก.เกษมการพิมพ์.

ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี. วิทยาลัยครูเพชรบุรี. (2533ข). เอกสารประกอบการพิจารณาเสนอให้

ปริญญาศิลปศาสตรบัณฑิตกิตติมศักดิ์ (สาขาศิลปะ) แก่ทองรุ่ง เอ็มโอบสู. เพชรบุรี :
วิทยาลัยครูเพชรบุรี.

สมชาติ จึงสิริอารักษ์. (2540). ปูนหมัก-ปูนดำ. วารสารเมืองโบราณ, 23(4), 65-74.

สมบูรณ์ แก่นตะเคียน. (2520). ประวัติศาสตร์เมืองเพชรบุรี. เพชรบุรี :วิทยาลัยครูเพชรบุรี.

สังจาภิรมณ์, พระยา. (2511). เทวกำเนิด. กรุงเทพฯ : เสริมวิทย์บรรณาการ.

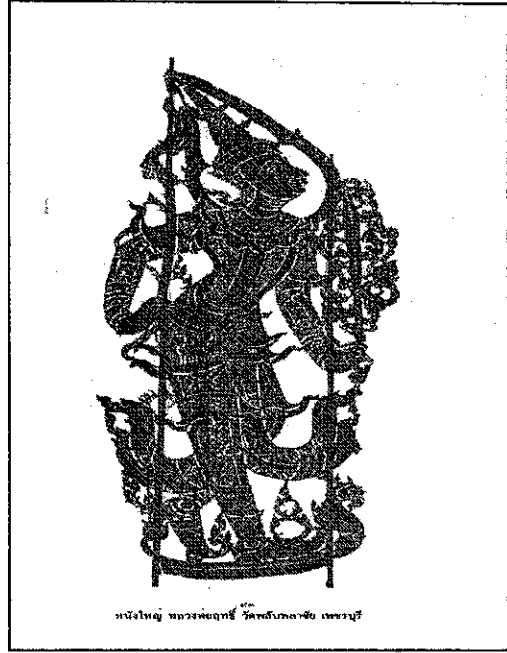

- ลัมฤทธิ์ ทองเลื่อน. (2537). การศึกษาเชิงประวัติศาสตร์ของการถ่ายทอดงานปูนปั้นโดยภูมิปัญญาท้องถิ่นจังหวัดเพชรบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต, ภาควิชาสารัตถศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานจังหวัดเพชรบุรี. (2540). จังหวัดเพชรบุรี. เพชรบุรี : เพชรภูมิการพิมพ์.
- สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล. (2525). จิตรกรรมฝาผนังเรื่องรามเกียรติ์รอบพระระเบียงวัดพระศรีรัตนศาสดาราม. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล.
- สุรศักดิ์ รอดเพราะบุญ. (2509). การออกแบบพระอุโบสถและพระวิหารสมัยอยุธยาตอนปลายในเมืองเพชรบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาประวัติศาสตร์สถาปัตยกรรม ภาควิชาศิลปสถาปัตยกรรม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สุวรรณ วิงสุขจิต. (2526). ปั้นปูนเพชร มรดกทางศิลปกรรม. ศิลปวัฒนธรรม 1 (2), 32-39.
- แสงอรุณ กนกพงษ์ชัย (บรรณาธิการ). (2529). วัดเกาะแก้วสุทธาราม. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์เมืองโบราณ.
- เหรียญเพชร ตาลวันนา. (2496). ประวัติ นายหวน ตาลวันนา. พระนคร : โรงพิมพ์กฤษณปกรณ์. (ที่ระลึกงานฌาปนกิจศพ คุณพ่อหวน ตาลวันนา ณ เมรุวัดพระทรง จังหวัดเพชรบุรี วันที่ 22 เมษายน พ.ศ. 2496).
- อำไพ อินฟ้าแสง และอาภรณ์ อินฟ้าแสง. (2517). พ. อินฟ้าแสง. กรุงเทพฯ : จุฬารัตน์การพิมพ์. (ที่ระลึกในงานฌาปนกิจศพ นายพิน อินฟ้าแสง 28 เมษายน 2517).

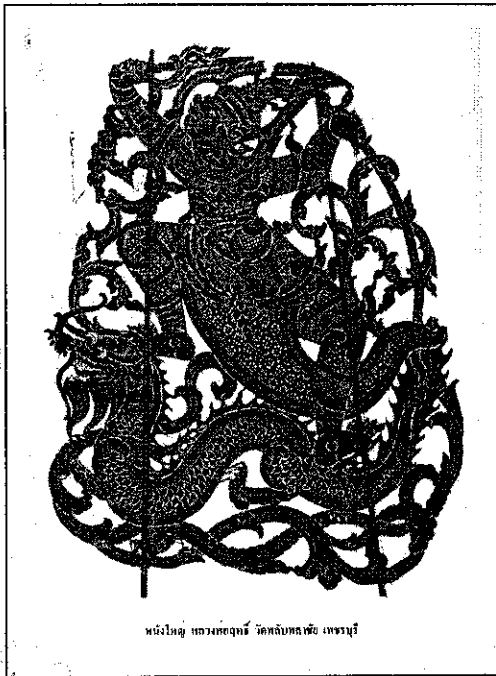

หลวงพ่อดุทธิ วัดพลับพลาชัย เพชรบุรี

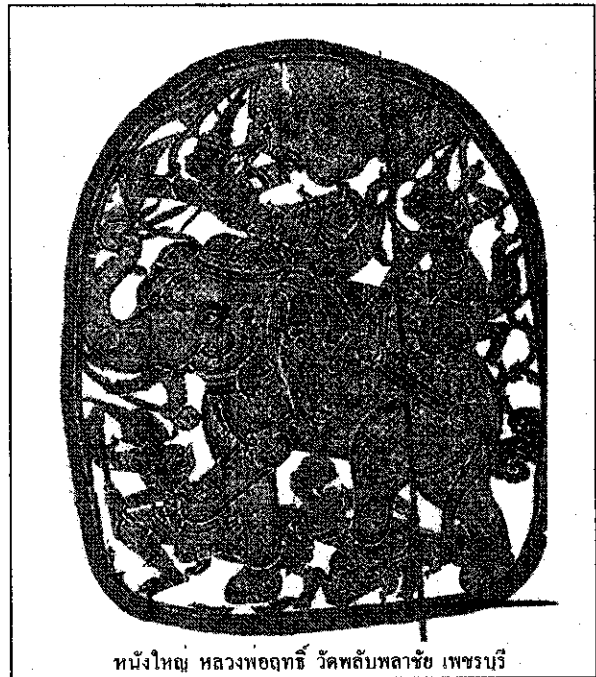
พ.ศ. 2378 5464

หนังสือ หลวงพ่อดุทธิ วัดพลับพลาชัย เพชรบุรี

หนังสือ หลวงพ่อดุทธิ วัดพลับพลาชัย เพชรบุรี

หนังสือ หลวงพ่อดุทธิ วัดพลับพลาชัย เพชรบุรี